

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
เรื่อง

แผนปฏิบัติราชการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์)
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

โดย
ดร.จกฤช สิงห์ธนสาร

นักศึกษาลัทธิสุตรนิกายพุทธศาสตร์ รุ่นที่ 16
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

บทคัดย่อ

รายงานส่วนบุคคลฉบับนี้เป็นการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อใช้ในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) รวมทั้งเสนอแนะแนวทางและกลยุทธ์ ในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ภายในองค์กร ในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการส่วน และผู้ปฏิบัติงานของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้งนี้ ได้ใช้กรอบแนวคิดของ McKinsey 7's Framework เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และใช้กรอบแนวคิดของ PESTEL ในการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการบริหารองค์กร เพื่อกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยใช้ SWOT Analysis และ TOWS Matrix ผลการศึกษาพบว่าสำนักฯ มีตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ที่เอื้อต่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ที่มีจุดแข็งสอดคล้องกับโอกาส จึงมุ่งเน้นกลยุทธ์เชิงรุก นำมาซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ 2 ยุทธศาสตร์ด้วยกัน ได้แก่

- 1) ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างชาญฉลาด
- 2) ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาและวิจัยเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และงานด้านกิจกรรมชุมชน จำนวน 4 เป้าประสงค์ 9 กลยุทธ์ 10 แผนงาน 10 โครงการ/กิจกรรม

การศึกษานี้ ได้ขอเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

- 1) ต้องให้ความสำคัญกับการจำแนกพื้นที่ป่าไม้เพื่อการบริหารจัดการในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ และการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม รวมทั้งมุ่งเน้นนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้มากขึ้น
- 2) เร่งสร้างบุคลากรในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังรักษาทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าในพื้นที่ โดยอาศัยนโยบายของภาครัฐที่มีความชัดเจนในการส่งเสริม
- 3) พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์และการตลาดเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ที่เหมาะสม โดยประเมินมูลค่าการให้บริการของระบบนิเวศ โดยวิเคราะห์การกระจายผลประโยชน์และค่าใช้จ่าย วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ศึกษามูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ

คำนำ

จากรายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ.2559 – 2563 จัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่า ประเทศไทยยังอยู่ระหว่างการพัฒนาขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือกลุ่ม Planet ไม่มีเป้าหมายใดมีสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต (สีแดง) โดยเป้าหมายที่ 15 ปกป้อง พืชพันธุ์ และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นฟูสภาพกลับมาใหม่และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ มีสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง) ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา พื้นที่ป่าไม้ของประเทศมีระดับคงที่อยู่ที่ประมาณร้อยละ 32 ของพื้นที่ประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการในระยะเวลา 5 ปี เพื่อใช้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนการดำเนินการให้ได้ตามเป้าหมาย

สำหรับกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้กระบวนการในการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ ได้แก่ McKinsey 7'S Framework , PESTEL , SWOT Analysis และ TOWS Matrix โดยใช้แบบสำรวจสอบถามผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักฯ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลไว้ในแผนด้วย อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาขอขอบคุณท่านผู้อำนวยการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ คณาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร ที่ได้ให้ความรู้และโอกาสในการจัดทำแผนปฏิบัติการของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะสามารถเป็นกรอบแนวทางในการผลักดันขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ/กิจกรรม ของสำนักฯ ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จักกฤษ สิงห์ธนสาร

นักศึกษาลัทธิสุตรนัยยุทธศาสตร์ รุ่นที่ 16

12 เมษายน 2566

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
คำนำ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
3. ขอบเขตของการศึกษา.....	2
4. ระเบียบวิธีการศึกษา.....	2
5. ข้อจำกัดของการศึกษา.....	3
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมและการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์.....	4
1. สภาวะแวดล้อมภายนอก.....	4
2. สภาวะแวดล้อมภายใน.....	22
3. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์.....	25
บทที่ 3 แผนขององค์กร.....	42
1. แผนปฏิบัติการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570).....	42
2. เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (END).....	42
3. แนวทางในการดำเนินการ (WAYS).....	43
4. มาตรการ/เครื่องมือ/ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANS).....	46
5. แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map).....	49
6. กรอบความเชื่อมโยงของแผน.....	51
บทที่ 4 ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์.....	52
ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปประยุกต์ใช้.....	52
บรรณานุกรม.....	54
ภาคผนวก.....	55
ประวัติย่อผู้ศึกษา.....	60

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้ในแต่ละภูมิภาค พ.ศ. 2563 - 2564.....	9
ตารางที่ 2-2 พื้นที่ป่าอนุรักษ์ พ.ศ. 2561 - 2564	9
ตารางที่ 2-3 จำนวนและพื้นที่ป่าชุมชน พ.ศ. 2543 - 2564	10
ตารางที่ 2-4 สถิติการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขต ป่าอนุรักษ์ พ.ศ. 2555 - 2564	11
ตารางที่ 2-5 สถิติการดับไฟป่าทั่วประเทศแยกรายภาค พ.ศ. 2560 - 2564	12
ตารางที่ 2-6 จำนวนจุดความร้อนสะสม (Hotspot) ทั่วประเทศ พ.ศ. 2560 - 2564 ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 31 พฤษภาคม.....	12
ตารางที่ 2-7 สถานภาพของชนิดพันธุ์สัตว์ป่าคุ้มครองที่ถูกคุกคามของประเทศไทย พ.ศ. 2563	14
ตารางที่ 2-8 สถิติคดีตรวจปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่า พ.ศ. 2555 - 2564	15
ตารางที่ 2-9 การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายในด้วย McKinsey 7'S Framework.....	27
ตารางที่ 2-10 สรุปผลการวิเคราะห์ PESTEL ตามประเด็นของแต่ละมิติ.....	28
ตารางที่ 2-11 สรุปผลการวิเคราะห์ PESTEL เพื่อหาโอกาสและภัยคุกคาม	30
ตารางที่ 2-12 การรวบรวมจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามที่ได้จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม ทางยุทธศาสตร์.....	32
ตารางที่ 2-13 สรุปค่าน้ำหนักของรายการปัจจัยสภาวะแวดล้อมภายในตาม McKinsey 7'S Framework.....	34
ตารางที่ 2-14 สรุปค่าน้ำหนักของรายการปัจจัยสภาวะแวดล้อมภายนอกตาม PESTEL	34
ตารางที่ 2-15 ค่าคะแนนเฉลี่ยสภาวะแวดล้อมภายในตาม McKinsey 7'S Framework.....	35
ตารางที่ 2-16 ค่าคะแนนเฉลี่ยสภาวะแวดล้อมภายนอกตาม PESTEL.....	36
ตารางที่ 2-17 สรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักสภาวะแวดล้อมภายในตาม McKinsey 7'S Framework....	37
ตารางที่ 2-18 สรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักสภาวะแวดล้อมภายนอกตาม PESTEL.....	37
ตารางที่ 2-19 การวิเคราะห์แนวทางยุทธศาสตร์ด้วย TOWS Matrix.....	40
ตารางที่ 3-1 ความสัมพันธ์ของจุดแข็งและโอกาส จุดอ่อนและโอกาส จุดแข็งและภัยคุกคาม และจุดอ่อนและ ภัยคุกคามในการกำหนดกลยุทธ์.....	44
ตารางที่ 3-2 สรุปเป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและกลยุทธ์ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1	45
ตารางที่ 3-3 สรุปเป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและกลยุทธ์ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2	46
ตารางที่ 3-4 แผนงาน โครงการ/กิจกรรมประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ในระยะ 5 ปี(พ.ศ. 2566 – 2570)..	47
ตารางที่ 3-5 แผนงาน โครงการ/กิจกรรมประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ในระยะ 5 ปี(พ.ศ. 2566 – 2570)..	48
ตารางที่ 3-6 ความเชื่อมโยงของแผนปฏิบัติการสำนักสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)	51

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 2-1 พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย พ.ศ. 2556 - 2564.....	8
แผนภาพที่ 2-2 ร้อยละการถูกคุกคามของสัตว์ป่าคุ้มครองใน พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2563.....	14
แผนภาพที่ 2-3 โครงสร้างของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	23
แผนภาพที่ 2-4 โครงสร้างของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์)	24
แผนภาพที่ 2-5 ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic position) ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.....	38
แผนภาพที่ 3-1 แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map) ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.....	50

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผลจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของโลก ภูมิภาคและประเทศไทย ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ทั่วโลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายประการ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อาทิ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การขยายตัวของความเป็นเมืองทำให้พื้นที่ป่าไม้ทั่วโลกลดลง โดยข้อมูลจาก องค์การอาหารและเกษตรกรรมสหประชาชาติ (FAO) อ้างข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ของทั้งโลกยุคปี 2020 เหลืออยู่ ประมาณ 26,650 ล้านไร่ และตลอดช่วง 20 ปี นับตั้งแต่ ค.ศ.2000 ถึง 2020 พื้นที่ป่าไม้ของทั้งโลกลดลงจากร้อยละ 31.9 เหลือร้อยละ 31.2 หรือพื้นที่ป่าไม้หายากเกือบประมาณ 650 ล้านไร่

ทั้งนี้ ข้อมูลจากรายงานของ Global Forest Resources Assessment 2022 พบว่าภาพรวมพื้นที่ป่าไม้ทั่วโลกในปี พ.ศ.2565 มี 25,375 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 31 ของพื้นที่บนบกทั้งหมด และหากคิดเทียบกับจำนวนประชากรบนพื้นโลก สามารถคิดเป็นสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เท่ากับ 3.25 ไร่ ต่อประชากร 1 คน อย่างไรก็ตาม พื้นที่ป่าไม้ไม่ได้กระจายตัวอย่างสม่ำเสมอในแต่ละภูมิภาคของโลก แต่แบ่งเป็นเขตพื้นที่ ดังนี้ 1) พื้นที่เขตร้อน (Tropical Zone) มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ของโลกเท่ากับร้อยละ 45 2) พื้นที่ป่าไม้ในเขตหนาว (Boreal Zone) มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ของโลกเท่ากับร้อยละ 27 3) เขตอบอุ่น (Temperate Zone) มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ของโลกเท่ากับร้อยละ 16 และ 4) เขตกึ่งร้อน (Subtropical Zone) มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ของโลกเท่ากับร้อยละ 11 ซึ่งเมื่อคิดเป็นสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ของโลกเทียบกับสัดส่วนของประเทศในโลก พบว่าสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้โลกร้อยละ 54 จำกักอยู่ในเขต 5 ประเทศ ซึ่งอันดับ 1 ได้แก่ ประเทศรัสเซีย มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 20 ของโลก (มีพื้นที่อยู่ 5,093.75 ล้านไร่) อันดับ 2 ได้แก่ ประเทศบราซิล มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 12 ของโลก (มีพื้นที่อยู่ 3,106.25 ล้านไร่) อันดับ 3 ได้แก่ ประเทศแคนาดา มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 9 ของโลก (มีพื้นที่อยู่ 2,168.75 ล้านไร่) โดยมีประเทศสหรัฐอเมริกาและจีน ตามมาเป็นอันดับที่ 4 และ 5 ตามลำดับ สำหรับประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้อยู่ 102.49 ล้านไร่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 31.68 ของพื้นที่ประเทศ

ประเทศไทยกำหนดแผนไว้ 3 ระดับ โดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 1 เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และแผนระดับที่ 2 เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนระดับที่ 3 ประกอบด้วย แผนปฏิบัติการในด้านต่าง ๆ แผนปฏิบัติราชการราย 5 ปีและรายปี เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่มีที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินภารกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยการควบคุมป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์เดิมที่มีอยู่ และพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้กลับมาสมบูรณ์ ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ซึ่งมีความสอดคล้อง

กับแผนระดับที่ 1 และระดับที่ 2 โดยเชื่อมโยงแผนระดับที่ 3 อื่น ๆ ที่อยู่ในระดับเดียวกันให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการในระยะ 5 ปี โดยการนำยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 – 2570) เป็นแนวทางหลักในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการฉบับนี้ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาในระดับสากล อาทิ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ประเทศสมาชิกของสหประชาชาติให้การรับรอง ทั้งนี้ เพื่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้มีความสมบูรณ์ สมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์

2.2 เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติราชการของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางและกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน แก่เจ้าหน้าที่ภายในองค์กรในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์

3. ขอบเขตของการศึกษา

การจัดทำแผนปฏิบัติราชการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ฉบับนี้ จัดทำภายใต้ขอบเขต ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษา ค้นคว้าและวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) นโยบายป่าไม้แห่งชาติ ร่างแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ แผนแม่บทกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการส่วน และผู้ปฏิบัติงานของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน 5 ท่าน

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2566

4. ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษา เรื่อง แผนปฏิบัติราชการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย (Descriptive Study) เพื่อวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่ออนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์โดยใช้กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ มีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

4.1 การตรวจสอบและวิเคราะห์สถานะแวดล้อมขององค์กร ทั้งปัจจัยภายนอกโอกาสและภัยคุกคาม รวมถึงปัจจัยภายใน จุดอ่อนและจุดแข็ง

โดยวิเคราะห์ SWOT ซึ่งกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกจะใช้ PESTEL และกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน จะใช้การวิเคราะห์คุณลักษณะขององค์กร 7 ประการของ McKinsey (McKinsey 7s Framework) และให้กลุ่มตัวอย่างให้นำหน้าเพื่อระบุปัจจัยหลักด้วยวิธีการให้คะแนน เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยโดยปัจจัยที่มีค่าคะแนนสูงสุดจะเป็นปัจจัยหลัก จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ด้วย SWOT Analysis

4.2 การใช้เทคนิคการจับคู่ (SWOT matching หรือ TOWS Matrix)

มาจัดกลุ่มกลยุทธ์ และสังเคราะห์เป็นกลยุทธ์ทางเลือก ผ่านการประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic Positioning) ด้วย TOWS Matrix เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบยุทธศาสตร์เชิงรุก (So Strategies) ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข (Wo Strategies) ยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน (ST Strategies) และยุทธศาสตร์เชิงรับ (WT Strategies) เพื่อสร้างกลยุทธ์ทางเลือกต่อไป

4.3 กำหนดกลยุทธ์ และแปลงกลยุทธ์

นำไปสู่แผนงานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

5. ข้อจำกัดของการศึกษา

ประเด็นการศึกษาในครั้งนี้ มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา คำนคว้า หรือทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งอาจส่งผลให้ไม่สามารถรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ได้ครบถ้วนเท่าที่ควร

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้ทราบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

6.2 ได้แผนปฏิบัติราชการของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

6.3 ได้แนวทางและกลยุทธ์ในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ นำเสนอแก่ผู้บริหารสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

บทที่ 2

การตรวจสอบสถานะแวดล้อมและการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์

ในบทนี้ได้กล่าวถึงการตรวจสอบสถานะแวดล้อมและการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 ประกอบไปด้วย

1. สถานะแวดล้อมภายนอก
 2. สถานะแวดล้อมภายใน
 3. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์
- มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สถานะแวดล้อมภายนอก

1.1 สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับโลก

1) ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ สถานการณ์ป่าไม้โลก ใน พ.ศ. 2563 พบว่า พื้นที่ป่าบนโลกมีประมาณ 4.06 พันล้านเฮกตาร์ หรือคิดเป็นร้อยละ 31 ของพื้นที่แผ่นดิน ซึ่งพื้นที่ป่าที่มีอยู่มากกว่าครึ่งหนึ่งอยู่ใน 5 ประเทศ ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล แคนาดา สหพันธ์รัฐรัสเซีย สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 พื้นที่ป่าไม้สูญเสียไปแล้วประมาณ 178 ล้านเฮกตาร์ หรือเทียบเท่าขนาดประเทศลิเบีย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ระหว่าง พ.ศ. 2533 - 2543 มีพื้นที่ป่าไม้ลดลง 7.8 ล้านเฮกตาร์ต่อปี ระหว่าง พ.ศ. 2543 - 2553 พื้นที่ป่าไม้ลดลง 5.2 ล้านเฮกตาร์ต่อปี และระหว่าง พ.ศ. 2553 - 2563 พื้นที่ป่าไม้ลดลง 4.7 ล้านเฮกตาร์ต่อปี ทั้งนี้ อัตราการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ในปัจจุบันลดลง ทวีปแอฟริกาสูญเสียพื้นที่ป่ามากที่สุดในโลก ระหว่าง พ.ศ. 2553 - 2563 ประมาณ 3.9 ล้านเฮกตาร์ รองลงมาคือ ทวีปอเมริกาใต้ ประมาณ 2.6 ล้านเฮกตาร์ ขณะเดียวกันทวีปเอเชียมีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น มากกว่าทวีปอื่น ๆ หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 1.2 ล้านเฮกตาร์ ขณะที่กลุ่มประเทศและหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก และทวีปยุโรปมีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นรองลงมาตามลำดับ (Food and Agriculture Organization of the United Nations , 2020) การเกิดไฟป่าออสเตรเลียที่เกิดขึ้นระหว่างปลาย พ.ศ. 2562 ถึงกลางเดือนมกราคม 2563 โดย UNEP ได้วิเคราะห์ผลกระทบของไฟป่าออสเตรเลีย พบว่า ไฟป่าส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพหลังจากเกิดไฟป่า สัตว์ป่ากว่าพันล้านตัว รวมทั้งค้างคาวและแมลงต่าง ๆ มีแนวโน้มการตายเพิ่มขึ้นโดยมีสาเหตุจากการสูญเสียแหล่งอาหารและถิ่นที่อยู่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพของโลกลดลง และการสูญเสียสัตว์ป่าจำนวนมากที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศที่สำคัญอย่างยิ่ง ต่อการผลิตอาหารของโลก เนื่องจากความหลากหลายทางชีวภาพของโลกนั้นกระจุกตัวอยู่ในป่า (UN Environment programme, 2020)

การประเมินดัชนีชี้วัดความหลากหลายทางชีวภาพของโลก (Living Planet Index : LPI) โดยนำข้อมูลประชากรสัตว์มีกระดูกสันหลังหลากหลายชนิดพันธุ์ จำนวน 20,811 ชนิดพันธุ์ จาก 4,392 ชนิดพันธุ์ ได้แก่ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม นก สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก และปลาจากทั่วโลก ตั้งแต่ พ.ศ. 2513 - 2559 แสดงให้เห็นจำนวนประชากรสัตว์มีกระดูกสันหลังลดลงถึงร้อยละ 68 และพบว่าพื้นที่เขตร้อนในทวีปอเมริกามีดัชนีชี้วัดความหลากหลายทางชีวภาพของโลกมากที่สุด (WWF, 2020) ทั้งนี้ สาเหตุที่ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพในระดับโลกลดลงเป็นผลจากแรงขับเคลื่อนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยแรงขับเคลื่อนทางตรง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและทะเล การใช้ทรัพยากรเกินขีดจำกัด

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มลพิษ และชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ซึ่งเกิดจากแรงขับเคลื่อนทางอ้อม ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากร เช่น พลวัตประชากร ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น รูปแบบการบริโภค ปัจจัยด้านเศรษฐศาสตร์ เช่น การค้าและเทคโนโลยี หรือที่เกี่ยวข้องกับสถาบันและการกำกับดูแล ปัจจัยด้านความขัดแย้ง และปัจจัยด้านโรคระบาด เป็นต้น โดยพบว่าปัจจัยการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและทะเล และปัจจัยการใช้ทรัพยากรเกินขีดจำกัด ทำให้เกิดการสูญเสียต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งในพื้นที่บนบก น้ำจืด และทะเลของโลกถึงร้อยละ 50 ดังนั้นกิจกรรมของมนุษย์ ในปัจจุบันที่เป็นภัยคุกคาม ซึ่งส่งผลให้การสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตทั่วโลกเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา ส่งผลให้มีชนิดพันธุ์สัตว์และพืชที่ถูกคุกคามประมาณร้อยละ 25 หากไม่มีการดำเนินการเพื่อลดความรุนแรงของแรงขับเคลื่อนที่เป็นสาเหตุของการสูญเสียดiversity ความหลากหลายทางชีวภาพ อาจทำให้ในอีกไม่กี่ทศวรรษข้างหน้า อาจมีชนิดพันธุ์มากถึงหนึ่งล้านชนิดที่จะต้องเผชิญกับภาวะสูญพันธุ์ นอกจากนี้หากไม่มีการดำเนินการที่เหมาะสม ยังเป็นการเร่งให้อัตราการสูญพันธุ์ทั่วโลกในปัจจุบันเกิดเร็วขึ้น 10-100 เท่า เมื่อเทียบกับอัตราเฉลี่ยการสูญพันธุ์ทั่วโลกในตลอดช่วงหลายล้านปีที่ผ่านมา (IPBES, 2019)

2) ระบบนิเวศแหล่งน้ำจืดและทรัพยากรน้ำจืด (Water Resources and Fresh Water Ecosystem) ระบบนิเวศแหล่งน้ำจืดเป็นถิ่นที่อยู่สำคัญของสิ่งมีชีวิตหลายชนิด อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา พื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetlands) กว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ชุ่มน้ำทั่วโลกได้ถูกทำลายจากการพัฒนาทางเกษตรกรรม (Agricultural Development) การขยายตัวของสังคมเมือง (Urbanization) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ (Infrastructure Development) และการใช้ทรัพยากรน้ำจืดเกินขีดจำกัด (Overexploitation of Water Resources) การสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการทำประมงในแผ่นดิน (Inland Fisheries) ทำให้ประชากรทั่วโลกหลายล้านคนสูญเสียรายได้ ทั้งนี้ ได้มีการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Cost) จากการสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำในช่วงปี ค.ศ.1996 - 2011 คิดเป็น 2.7 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ/ปี การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างต่อเนื่อง การขยายตัวของสังคมเมือง มลพิษทางน้ำ การพัฒนาอย่างไม่ยั่งยืน (Unsustainable Development) และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ การละลาย ของธารน้ำแข็ง (Glacier) และกองหิมะ (Snowpack) ล้วนส่งผลกระทบต่อแหล่งทรัพยากรน้ำจืดทั้งในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่น้ำสายต่าง ๆ ในทวีปเอเชียและลาตินอเมริกา ซึ่งเป็นแหล่งผลิตทรัพยากรน้ำจืดให้กับประชากรโลกกว่าร้อยละ 20 นอกจากนี้ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 เป็นต้นมา แหล่งน้ำจืดในหลายภูมิภาคของโลกได้ประสบปัญหาการปนเปื้อนของสารอินทรีย์และสารเคมีต่าง ๆ เช่น เชื้อโรค ยาฆ่าแมลง โลหะหนัก ขยะพลาสติกและไมโครพลาสติก และความเค็ม ทั้งนี้ ในแต่ละปีประชากรโลกกว่า 1.4 ล้านคน เสียชีวิตจากโรคที่เกิดจากการปนเปื้อนของเชื้อโรคในน้ำดื่ม

3) ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงในช่วง พ.ศ. 2563 - 2564 ได้แก่ น้ำท่วม ภัยแล้ง คลื่นความร้อน และพายุ โดยทวีปอเมริกาใต้ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งใน พ.ศ. 2563 - 2564 โดยเฉพาะในสาธารณรัฐอาร์เจนตินา สาธารณรัฐบราซิล สาธารณรัฐปารากวัย และสหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล ทางตอนเหนือของสาธารณรัฐอาร์เจนตินา เนื่องจากมีปริมาณน้ำฝนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก การเกิดภัยแล้งดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาคการเกษตร รวมถึงการมีการเปลี่ยนแปลงสภาพที่รุนแรง โดยในช่วงฤดูหนาวมีอุณหภูมิสูงสุด ต่ำกว่า 10 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 5 วันติดต่อกัน ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟหลายแห่งในประเทศบราซิล อีกทั้งปริมาณน้ำที่ลดลงยังส่งผลกระทบต่อการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ และกระทบต่อระบบขนส่งทางน้ำ ขณะที่ ใน พ.ศ. 2564 เป็นปีที่ประเทศสหรัฐอเมริกาแห้งแล้งมากที่สุด ส่วนประเทศแคนาดาภัยแล้งส่งผลกระทบต่อผลผลิตข้าวสาลี และพืชผลทางการเกษตรต่ำกว่าร้อยละ 30 - 40 การเกิดอุทกภัยรุนแรงในประเทศจีนในเดือนกรกฎาคม 2564 จากอิทธิพลของพายุไต้ฝุ่น อินฟา

(In-fa) ทำให้มีปริมาณน้ำฝนโดยรวม 720 มิลลิเมตร ซึ่งมากกว่าปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี ส่งผลให้เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ โดยมีอาคาร ถนน และรถไฟใต้ดินจำนวนมากถูกน้ำท่วม และมีผู้เสียชีวิตจำนวน 302 ราย เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ 17.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่เยอรมนีและเบลเยียมประสบกับอุทกภัย ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2564 และเกิดดินถล่มเนื่องจากมีปริมาณน้ำฝนรายวันที่สูงถึง 162.4 มิลลิเมตร โดยมีรายงานผู้เสียชีวิตรวม 215 คน ใน พ.ศ. 2564 เกิดพายุเฮอริเคนไดา (Ida) มีระดับความรุนแรงระดับ 4 พัดเข้าสู่รัฐหลุยเซียนา เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2564 และลดกำลังเป็นพายุดีเปรสชัน ทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันเกิดดินถล่ม สร้างความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐานและระบบขนส่งเป็นวงกว้าง โดยมีผู้เสียชีวิตจากพายุเฮอริเคนไดา จำนวน 91 ราย นอกจากนี้ เกิดพายุเทอร์นาโด ระหว่างวันที่ 11 - 12 ธันวาคม 2564 โดยพายุเทอร์นาโดกำลังแรงที่สร้างความเสียหายทางบริเวณตอนกลางและตอนใต้ของประเทศสหรัฐอเมริกา ในพื้นที่ 5 รัฐ ได้แก่ รัฐอาร์คันซอ รัฐอิลลินอยส์ รัฐเคนทักกี รัฐมิสซูรีและรัฐเทนเนสซี ทั่วบริเวณ โดยมีผู้เสียชีวิตจำนวน 83 คน และมีผู้ได้รับบาดเจ็บอย่างน้อย 667 ราย ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างน้อย 3.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ อีกทั้งมีการระเบิดของภูเขาไฟที่อยู่ใต้น้ำทะเล ส่งผลให้เกิดสึนามิในเกาะตองกาบริเวณทะเลแปซิฟิกในเดือนมกราคม 2565 ส่งผลให้ประชาชนในเกาะตองกาได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากเห่า เชม่า และแก๊สที่เกิดจากการระเบิดดังกล่าว นอกจากนี้ในเดือนกุมภาพันธ์ 2565 เกิดพายุหมุนเขตร้อน “Batsirai” ในประเทศมาดากัสกา ทำให้เกิดลมแรง ฝนตกหนัก และมีปริมาณน้ำฝนสูง ส่งผลให้เกิดการชะล้างพังทลายดิน น้ำท่วมชายฝั่ง แผ่นดิน ดินถล่ม และโคลนถล่ม จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พบว่า อัตราการตายของประชากรโลก 10 ลำดับแรก มีสาเหตุจากการเกิดภัยแล้งซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตถึง 650,000 ราย การเกิดพายุ 577,232 ราย น้ำท่วม 58,700 ราย และอุทกภัยที่เปลี่ยนแปลงแบบสุดขั้ว 55,736 ราย

1.2 สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับภูมิภาค

1) ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า พื้นที่ป่าไม้ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นแรงกดดันต่อสิ่งแวดล้อมและระหว่าง พ.ศ. 2533 - 2563 พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายไปเป็นบริเวณกว้างกว่าพื้นที่ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และมากกว่าครึ่งหนึ่งเกิดขึ้นในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ที่ดินเหล่านั้นถูกแผ้วถางไปเพื่อการเกษตรด้วยการปลูกปาล์มน้ำมันในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และประเทศมาเลเซีย ที่เป็นผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุดของโลก รวมถึงการลักลอบตัดต้นไม้ที่เป็นภัยคุกคามในภูมิภาค พื้นที่ป่าไม้ลดลงส่งผลให้เกิดความสูญเสียต่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่เฉพาะถิ่น อาทิ ลิงอุรังอุตัง เสือ ช้าง และแรด รวมถึงสัตว์และพืชชนิดต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อพื้นที่ การเกิดไฟไหม้ป่าหรือการเผาป่าเพื่อให้ได้พื้นที่ทำการเกษตรและเพื่อให้เกิดรายได้มาพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค อย่างไรก็ตาม รัฐบาลของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เพิ่มความตระหนักในเรื่องนี้ มีความพยายามในการคุ้มครองพื้นที่ป่าที่มีอยู่ และมีการจัดการป่าไม้และน้ำมันปาล์มให้มีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น (Martin Russell, 2020) ในขณะที่มีการจัดทำแผนปฏิบัติการความร่วมมืออาเซียนด้านอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ และการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ป่าและพืชป่า พ.ศ. 2564 - 2568 (Plan of Action for ASEAN Cooperation on CITES and Wildlife Enforcement 2021 - 2025) ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านป่าไม้ และระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านเกษตรและป่าไม้แล้ว โดยประเทศสมาชิกต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการดังกล่าว และการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลยุทธศาสตร์ชาติในการป้องกันการแพร่โรคติดต่อจากสัตว์สู่คน (Zoonotic Disease) ผ่านการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2565)

2) การอนุรักษ์ธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ (Nature conservation and biodiversity) อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง แม้จะมีพื้นที่ตั้งอยู่บนผืนแผ่นดินเพียงร้อยละ 3 ของผืนแผ่นดินทั่วทั้งโลกก็ตาม แต่พื้นที่ดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางชีวภาพในโลกจำนวน 4 แห่ง และพื้นที่ที่มีความหลากหลายอีก 17 แห่ง ในประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงของโลกเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกและสัตว์เลื้อยคลานด้วยน้ำนมหลากหลายสายพันธุ์ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ ของโลก นอกจากนี้อาเซียนยังมีความหลากหลายทางชีวภาพในมหาสมุทรสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหลากหลายทางชนิดพันธุ์ของปะการัง ในส่วนของความพยายามในการคงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพในภูมิภาคนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนได้กำหนดมาตรการเชิงกลยุทธ์ในการตอบสนองต่อการอนุรักษ์และการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ด้วยการบรรจุแนวทางดังกล่าวไว้ในพิมพ์เขียวประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียนปี พ.ศ. 2568 (ASEAN Socio - Cultural Community Blueprint 2025) และจัดตั้งคณะทำงานว่าด้วยการอนุรักษ์ ธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพของอาเซียน (ASEAN Working Group on Nature Conservation and Biodiversity : AWGNCB) โดยมีภารกิจสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่สะอาดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้อาเซียนยังได้ร่วมกันจัดตั้งศูนย์อาเซียนเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ (ASEAN Centre for Biodiversity : ACB) ขึ้น เพื่อสนับสนุน ให้ประเทศสมาชิกหันมาให้ความสนใจในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น การเกษตร และความมั่นคงด้านอาหาร การเข้าถึง และการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพอย่างยุติธรรม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การคุ้มครองสัตว์ป่า การจัดการชนิดพันธุ์สัตว์ต่างถิ่นที่ถูกรุกราน การจัดการป่าพรุ และการจัดการข้อมูลและความรู้ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น

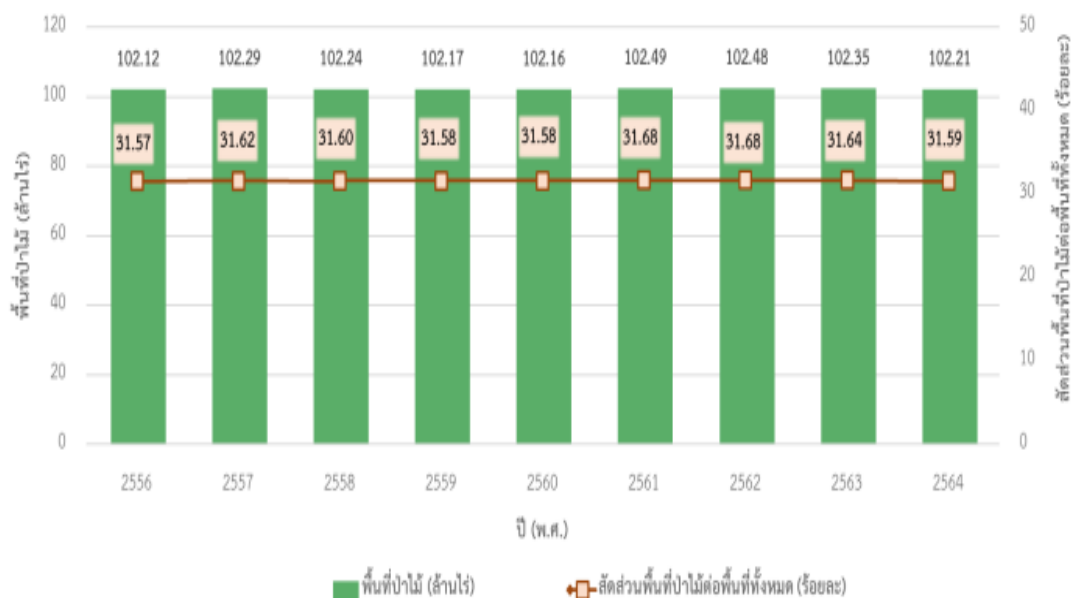
3) การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental education) อาเซียนกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายในการรักษาสมดุลที่ยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาเศรษฐกิจ แม้จะมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ แต่ยังมีหลายปัจจัยที่นำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเติบโตทางเศรษฐกิจ และการขยายตัวของอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาเซียนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ ของประเด็นปัญหาดังกล่าว และต้องการสร้างความเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มจากการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติที่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม จึงเป็นสิ่งสำคัญในความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมของอาเซียน ทั้งนี้ การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคอาเซียน ของประเทศไทยได้กำหนดให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานภายใต้เสาหลักประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และประเทศไทย มีพันธกรณีต้องดำเนินการตามความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมกับประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่เป็นประธานเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย รวมทั้งมีการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐมนตรีด้านสิ่งแวดล้อมของอาเซียนได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหารือในประเด็นปัญหาที่สำคัญด้านสิ่งแวดล้อม และเป็นศูนย์กลางการประสานงานทั้งหมดของภารกิจอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม

1.3 สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ

ปัจจัยขับเคลื่อนและแนวโน้มหลักที่ส่งผลต่อสถานการณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของประเทศไทยมาจากการขยายตัวของเมือง ที่นำไปสู่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ การสร้างที่อยู่อาศัย การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การตัดถนนเพื่อให้สามารถเดินทางได้สะดวกมากขึ้น การเพิ่มพื้นที่ทำกินโดยเฉพาะ

การทำเกษตรกรรม รวมถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมให้มีความทันสมัยและสะดวกสบาย เกิดความต้องการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้น และที่สำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยดังกล่าวข้างต้นนั้น จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และพื้นที่ที่มากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการต่าง ๆ นอกจากนี้ พื้นที่ป่าที่เปลี่ยนแปลงไปก็ยิ่งส่งผลต่อ ทรัพยากรสัตว์ป่าที่ยังต้องพึ่งพิงป่าเป็นที่อยู่อาศัยและเป็นแหล่งอาหารในการดำรงชีวิต อีกทั้งการพัฒนา ที่รวดเร็วและเพิ่มขึ้นจำนวนมากยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ หลายประเทศเริ่มขับเคลื่อนการดำเนินงานในภาคป่าไม้เพื่อลดการเกิดก๊าซเรือนกระจก ที่เป็นส่วนหนึ่งในการ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นโยบายประเทศและแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนโยบาย กฎหมาย และระเบียบในประเทศหรือความร่วมมือระหว่างประเทศก็เป็นส่วนสำคัญที่จะมาช่วยส่งเสริม และขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าให้มุ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยสรุปสถานการณ์ผลกระทบและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ดังนี้

1) สถานการณ์ป่าไม้ พื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงสภาพป่าของประเทศไทยใน พ.ศ. 2564 พบว่า มีจำนวน 102,212,434.37 ไร่ หรือร้อยละ 31.59 ของพื้นที่ประเทศ ค่อนข้างคงที่จาก พ.ศ. 2563 ที่มีพื้นที่ป่าไม้ 102,353,484.76 ไร่ หรือร้อยละ 31.64 ของพื้นที่ประเทศ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อย คิดเป็น ร้อยละ 0.138 เมื่อพิจารณาในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า มีพื้นที่ป่าไม้ค่อนข้างคงที่ แสดงดังแผนภาพที่ 2-1

แผนภาพที่ 2-1 พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย พ.ศ. 2556 - 2564

สำหรับพื้นที่ป่าไม้แต่ละภูมิภาคของประเทศไทย ใน พ.ศ. 2564 พบว่า ภาคเหนือมีพื้นที่ป่าไม้ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.66 ของพื้นที่ภาค รองลงมา คือ ภาคตะวันตก ภาคใต้ภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้ ใน พ.ศ. 2564 กับ พ.ศ.2563 พบว่า มีเพียงภาคกลางที่มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.05 ส่วนภูมิภาคอื่น ๆ มีสัดส่วนพื้นที่ ป่าไม้ลดลง โดยภาคเหนือลดลงมากที่สุด รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ตามลำดับ พื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงมีสาเหตุจากการบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อการเกษตร และสร้างที่พัก

รองรับนักท่องเที่ยว สร้างที่อยู่อาศัย และสาเหตุจากพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่เกิดจากการลักลอบตัดไม้ รวมถึงการเกิดไฟป่า รายละเอียดดังตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้ในแต่ละภูมิภาค พ.ศ. 2563 – 2564

ภาค	พื้นที่จังหวัด (ไร่)	พ.ศ. 2563		พ.ศ. 2564		การเปลี่ยนแปลง (+/-)	
		พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	ร้อยละ	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ
เหนือ	60,048,349	38,332,115	63.84	38,228,700	63.66	-103,415	-0.27
กลาง	56,912,646	12,233,818	21.50	12,240,542	21.51	+6,724	+0.05
ตะวันออกเฉียงเหนือ	104,823,709	15,718,050	14.99	15,702,388	14.98	-15,662	-0.10
ตะวันออก	21,550,884	4,724,548	21.92	4,721,202	21.91	-3,346	-0.07
ตะวันตก	34,038,210	20,122,979	59.12	20,101,055	59.05	-21,924	-0.11
ใต้	46,154,901	11,221,975	24.31	11,218,546	24.31	-3,429	-0.03
รวมทั้งประเทศ	323,528,699	102,353,485	31.64	102,212,433	31.59	-141,052	-0.14

ที่มา: กรมป่าไม้ (2565)

สถานการณ์ของพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติใน พ.ศ. 2564 พบว่า มีพื้นที่ 60.25 ล้านไร่ (กรมป่าไม้, 2565) ส่วนพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้แก่ (1) พื้นที่อุทยานแห่งชาติ (2) วนอุทยาน (3) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (4) เขตห้ามล่าสัตว์ป่า (5) สวนพฤกษศาสตร์ และ (6) สวนรุกขชาติ โดยใน พ.ศ. 2565 พบว่า มีจำนวนพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 440 แห่ง พื้นที่รวม 67,849,270 ไร่ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 พฤษภาคม 2565) มีพื้นที่รวมลดลงเล็กน้อยจาก พ.ศ. 2563 เมื่อพิจารณาในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา พบว่า พื้นที่ป่าอนุรักษ์มีจำนวนแห่งเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับจำนวนรวมพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงดังตารางที่ 2-2

ตารางที่ 2-2 พื้นที่ป่าอนุรักษ์ พ.ศ. 2561 – 2564

ประเภทพื้นที่ป่าอนุรักษ์	พ.ศ. 2561		พ.ศ. 2562		พ.ศ. 2563		พ.ศ. 2564	
	แห่ง	พื้นที่ (ไร่)	แห่ง	พื้นที่ (ไร่)	แห่ง	พื้นที่ (ไร่)	แห่ง	พื้นที่ (ไร่)
อุทยานแห่งชาติ	132	39,497,605	133	39,707,805	133	39,707,805	133	39,707,805
วนอุทยาน	93	720,703	91	714,410	91	657,463	91	657,398
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	60	23,360,697	60	23,360,697	60	23,360,697	62	23,360,696
เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	73	3,585,241	75	3,794,048	88	4,071,099	88	4,071,099
สวนพฤกษศาสตร์	18	30,900	18	30,900	16	30,791	16	30,759
สวนรุกขชาติ	53	25,417	53	25,417	52	21,467	50	21,513
รวม	429	67,220,563	430	67,633,277	440	67,849,322	440	67,849,270

หมายเหตุ: พื้นที่ป่าอนุรักษ์ เป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2565ก)

นอกจากนี้ ใน พ.ศ. 2564 ผืนป่าของประเทศไทยได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ซึ่งประกอบด้วย พื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ ครั้งที่ 44 ซึ่งนับว่าเป็นแหล่งมรดกโลกแหล่งที่ 6 ของประเทศไทย และเป็นแหล่ง

มรดกโลกทางธรรมชาติแหล่งที่ 3 นับตั้งแต่การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง ใน พ.ศ. 2534 และพื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ ใน พ.ศ. 2548 รวมทั้งการประกาศรับรองให้พื้นที่ดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่สงวนชีวมณฑลแห่งใหม่ของโลกอย่างเป็นทางการ ในการประชุมคณะกรรมการสภานานาชาติว่าด้วยโครงการด้านมนุษย์และชีวมณฑล ซึ่งนับว่าเป็นพื้นที่สงวนชีวมณฑลแห่งที่ 5 ของประเทศไทย โดยพื้นที่สงวนชีวมณฑลของประเทศไทยอีก 4 แห่ง ได้แก่ พื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกกราช จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่สงวนชีวมณฑลแม่สา-คอกม้า จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่สงวนชีวมณฑลป่าสักห้วยทาก จังหวัดลำปาง พื้นที่สงวนชีวมณฑลระนอง จังหวัดระนอง (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2565ก)

สถานการณ์เกี่ยวกับป่าชุมชน ซึ่งเป็นป่านอกเขตป่าอนุรักษ์หรือพื้นที่อื่นของรัฐนอกเขตป่าอนุรักษ์ ที่ได้รับการอนุมัติให้ตั้งเป็นป่าชุมชน โดยชุมชนร่วมกับภาครัฐในการอนุรักษ์ ป่าชุมชน จัดการ บำรุงรักษา ตลอดจนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชน อย่างสมดุลและยั่งยืน (พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562, 2562) การส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน ดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2543 - 2564 โดยมีชุมชนที่เข้าร่วมโครงการป่าชุมชนที่มีอายุโครงการ และถือว่าได้รับอนุมัติจัดตั้งเป็นป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 จำนวนทั้งสิ้น 13,028 หมู่บ้าน มีพื้นที่ป่ารวม 6,295,718 ไร่ 6 งาน 198 ตารางวา โดยภาคเหนือมีพื้นที่ป่าชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2-3 จำนวนและพื้นที่ป่าชุมชน พ.ศ. 2543 - 2564

ภาค	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนโครงการ	รวมเนื้อที่		
			ไร่	งาน	ตารางวา
เหนือ	4,766	4,311	4,288,041	2	25
ตะวันออกเฉียงเหนือ	6,205	5,043	1,246,890	1	42
กลาง	1,195	1,118	539,564	1	99
ใต้	862	855	221,222	2	32
รวมทั้งประเทศ	13,028	11,327	6,295,718	6	198

หมายเหตุ: จำนวนและพื้นที่ป่าชุมชน ใน พ.ศ. 2543-2564 เป็นพื้นที่ป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562

ที่มา: กรมป่าไม้ (2565)

จากการดำเนินงานปราบปรามการบุกรุกพื้นที่ป่าของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใน พ.ศ. 2564 พบว่า สถิติการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีจำนวนคดีบุกรุก 1,839 คดี และมีพื้นที่ที่ถูกบุกรุก 18,489.99 ไร่ เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2563 ที่มีจำนวนคดีบุกรุก 1,446 คดี และพื้นที่ที่ถูกบุกรุก 9,124.18 ไร่ เมื่อพิจารณาในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า จำนวนคดีบุกรุกและพื้นที่ที่ถูกบุกรุกในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีแนวโน้มลดลง แสดงดังตารางที่ 2-4 ภูมิภาคที่มีคดีการบุกรุกพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติมากที่สุด ได้แก่ ภาคเหนือ รองลงมา คือ ภาคใต้ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ จากข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2565 มีการดำเนินการยึดคืนพื้นที่ป่า จำนวน 474 คดี จำนวน พื้นที่ 5,077.04 ไร่ การดำเนินคดีไม้ จำนวน 354 คดี จำนวนไม้ 9,812 ท่อน/แผ่น/เหลี่ยม ปริมาตร 869.75 ลูกบาศก์เมตร (กรมป่าไม้, 2565) สำหรับสถิติการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าอนุรักษ์ใน พ.ศ. 2564 พบว่ามีคดีบุกรุก 482 คดี และมีพื้นที่ที่ถูกบุกรุก 2,047.37 ไร่ ลดลงจาก พ.ศ. 2563 ที่มีคดีบุกรุก 788 คดี มีพื้นที่ที่ถูกบุกรุก 6,106.69 ไร่ และเมื่อ

พิจารณาในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา พบว่า จำนวนคดีบุกรุกและพื้นที่ที่ถูกบุกรุกในเขตป่าอนุรักษ์มีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้ ข้อมูลสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2565 พบว่า มีคดีบุกรุกพื้นที่ 235 คดี และมีพื้นที่ที่ถูกบุกรุก 1,112.69 ไร่ คดีการทำไม้/ของป่า 263 คดี มีการตรวจยึด ไม้สัก 521 ท่อน/แผ่น/เหลี่ยม ปริมาตร 58.428 ลูกบาศก์เมตร ไม้กระยาเลย 3,245 ท่อน/แผ่น/เหลี่ยม ปริมาตร 448.192 ลูกบาศก์เมตร

ตารางที่ 2-4 สถิติการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตป่าอนุรักษ์ พ.ศ. 2555 – 2564

ปี (พ.ศ.)	เขตป่าสงวนแห่งชาติ ^[1]		เขตป่าอนุรักษ์ ^[2]	
	จำนวนคดีบุกรุก (คดี)	พื้นที่ที่ถูกบุกรุก (ไร่)	จำนวนคดีบุกรุก (คดี)	พื้นที่ที่ถูกบุกรุก (ไร่)
2555	2,343	35,211.37	3,000	28,449.81
2556	2,419	47,201.49	1,797	17,120.47
2557	2,718	74,356.30	2,683	23,887.96
2558 ^[3]	3,685	164,196.96	3,478	34,138.04
2559	3,039	83,673.35	2,208	50,051.63
2560	2,173	46,241.37	2,068	35,189.52
2561	1,767	45,416.85	1,544	21,896.19
2562	1,853	33,449.14	1,074	18,352.32
2563	1,446	9,124.18	788	6,106.69
2564	1,839	18,489.99	482	2,047.37

หมายเหตุ: ^[1] เขตพื้นที่ป่าสงวน เป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

^[2] เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ

^[3] พื้นที่ที่ถูกบุกรุกมีจำนวนมาก เนื่องด้วยตั้งแต่ พ.ศ. 2557 รัฐบาลดำเนินนโยบายทวงคืนผืนป่า ซึ่งเป็นมาตรการของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ออกประกาศคำสั่ง คสช. ที่ 64/2557 ว่าด้วยเรื่อง การปราบปรามและการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และคำสั่ง คสช. ที่ 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์ปัจจุบัน

ที่มา: กรมป่าไม้ (2565), กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2565ก)

สำหรับสถานการณ์ไฟป่าของประเทศไทยใน พ.ศ. 2564 พบว่า มีการดับไฟป่า 12,033 ครั้ง พื้นที่ถูกไฟไหม้ 248,690.3 ไร่ เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2563 ที่มีการดับไฟป่า 10,708 ครั้ง และมีพื้นที่ถูกไฟไหม้ 238,199.4 ไร่ เมื่อพิจารณาพื้นที่ที่มีการดับไฟป่าในแต่ละภูมิภาค พบว่า พื้นที่ภาคเหนือถูกไฟไหม้มากที่สุด รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออก และภาคใต้ ตามลำดับ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า สถิติการดับไฟป่าและพื้นที่ถูกไฟไหม้ในพื้นที่ป่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากการบันทึกสาเหตุหลักของการเกิดไฟป่านั้น มีสาเหตุมาจาก การหาของป่า การล่าสัตว์ และการเผาไร่ แสดงดังตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 สถิติการดับไฟป่าทั่วประเทศแยกรายภาค พ.ศ. 2560 - 2564

ภาค	พ.ศ. 2560		พ.ศ. 2561		พ.ศ. 2562		พ.ศ. 2563		พ.ศ. 2564	
	ครั้ง	ไร่	ครั้ง	ไร่	ครั้ง	ไร่	ครั้ง	ไร่	ครั้ง	ไร่
เหนือ	4,469	92,087.3	3,112	58,333	6,834	151,821.6	8,496	188,185.6	10,210	206,954.7
กลางและตะวันออก	299	5,102	179	2,071	667	11,162.5	802	23,370.3	633	16,577.5
ตะวันออกเฉียงเหนือ	986	15,276.7	951	11,816.1	1,224	30,138.3	1,362	25,524.9	1,170	24,468.6
ใต้	22	667	46	1,102.2	153	22,549.9	48	1,118.6	20	689.5
รวม	5,776	113,133	4,288	73,322.3	8,878	215,672.2	10,708	238,199.4	12,033	248,690.3

หมายเหตุ: สถิติการดับไฟป่าในแต่ละภูมิภาคเป็นการรวมตัวเลขที่ได้จากกรมป่าไม้และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ที่มา: กรมป่าไม้ (2565) และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2565ก)

ทั้งนี้ จากการติดตามสถานการณ์จุดความร้อนสะสม (Hotspot) โดยอาศัยข้อมูลจากดาวเทียม The Suomi National Polar-orbiting Partnership : Suomi NPP ระบบ Visible Infrared Imaging Radiometer Suite: VIIRS รายละเอียด 375 เมตร ในช่วงวันที่ 1 มกราคม - 31 พฤษภาคม 2564 พบว่ามีจำนวนจุดความร้อนสะสมทั้งประเทศรวมทั้งสิ้น 101,869 จุด ลดลงร้อยละ 50.38 จากช่วงเดียวกันใน พ.ศ. 2563 ที่มีจุดความร้อนสะสม 205,288 จุด โดยปรากฏจุดความร้อนสะสมสูงสุดในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 33,115 จุด รองลงมาคือ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 28,773 จุด พื้นที่เกษตร 20,549 จุด พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร (ส.ป.ก.) 10,429 จุด พื้นที่ ชุมชนและอื่น ๆ 8,111 จุด และพื้นที่ริมทางหลวง (50 เมตร) 892 จุด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ภาคเหนือปรากฏจำนวนจุดความร้อนสะสมสูงที่สุด 61,776 จุด รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 21,410 จุด ภาคตะวันตก 9,190 จุด ภาคกลาง 5,032 จุด ภาคตะวันออก 3,408 จุด และภาคใต้ 1,053 จุด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา พบว่า จุดความร้อนสะสมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงดังตารางที่ 2-6

ตารางที่ 2-6 จำนวนจุดความร้อนสะสม (Hotspot) ทั่วประเทศ พ.ศ.2560 – 2564 ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 พฤษภาคม

ภาค	จำนวนจุดความร้อนสะสม (Hotspot) (จุด)				
	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564
เหนือ ^[1]	39,247	30,318	85,682	129,328	61,776
ตะวันตก ^[2]	16,675	15,366	23,500	19,866	9,190
กลาง ^[3]	24,477	19,983	39,601	6,857	5,032
ตะวันออกเฉียงเหนือ	28,278	29,416	50,745	40,965	21,410
ตะวันออก ^[4]	3,278	2,266	4,268	6,697	3,408
ใต้	1,082	1,486	1,577	1,575	1,053
รวม	113,037	98,835	205,373	205,288	101,869

หมายเหตุ: [1] ภาคเหนือ ใน พ.ศ. 2560-2562 ประกอบด้วย 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์ ในขณะที่ พ.ศ. 2563-2564 แบ่งออกเป็น ภาคเหนือตอนบน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์ และภาคเหนือตอนล่าง 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุทัยธานี

[2] ภาคตะวันตก ใน พ.ศ. 2560-2562 ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ตาก ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี และราชบุรี ในขณะที่ พ.ศ. 2563-2564 ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี

[3] ภาคกลาง ใน พ.ศ. 2560-2562 ประกอบด้วย 22 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดกำแพงเพชร ชัยนาท นครนายก นครปฐม นครสวรรค์ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี สุโขทัย สุพรรณบุรี อ่างทอง และอุทัยธานี ในขณะที่ พ.ศ. 2563-2564 ประกอบด้วย 10 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สมุทรปราการ สระบุรี สิงห์บุรี และอ่างทอง

[4] ภาคตะวันออก ใน พ.ศ. 2560-2562 ประกอบด้วย 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด ปราจีนบุรี ระยอง และสระแก้ว ในขณะที่ พ.ศ. 2563-2564 ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และสระแก้ว

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (2564)

เมื่อพิจารณาจุดความร้อนสะสมเฉพาะในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือใน พ.ศ. 2564 พบว่ามีจำนวนจุดความร้อนสะสมทั้งสิ้น 61,776 จุด โดยมีจุดความร้อนสะสมสูงสุดในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 26,019 จุด รองลงมาเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 23,367 จุด พื้นที่เกษตร 5,936 จุด พื้นที่เขต สปก. 3,828 จุด พื้นที่ชุมชน และอื่น ๆ 2,424 จุด และพื้นที่ริมทางหลวง 50 เมตร 202 จุด ตามลำดับ หากจำแนกรายจังหวัดพบมากที่สุดที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน 11,945 จุด รองลงมา คือ เชียงใหม่ 8,066 จุด ตาก 7,489 จุด ลำปาง เพชรบูรณ์ ลำพูน แพร่ นครสวรรค์ พิษณุโลก กำแพงเพชร อุตรดิตถ์ สุโขทัย พะเยา น่าน เชียงราย อุทัยธานี และพิจิตร ตามลำดับ

2) สถานการณ์สัตว์ป่า สัตว์ป่าในประเทศไทยที่ได้รับการดูแลและคุ้มครองตามพระราชบัญญัติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 โดยกำหนดให้สัตว์ป่าสงวนมีจำนวนทั้งหมด 19 ชนิด ได้แก่ กระซู่ (*Didermocerus sumatraensis*) กวางผา (*Naemorhedus griseus*) กูปรีหรือโคไพร (*Bos sauveli*) เก้งหม้อ (*Muntiacus feae*) ควายป่า (*Bubalus bubalis*) พะยูงหรือหมูน้ำ (*Dugong dugon*) แมวลายหินอ่อน (*Pardofelis marmorata*) แรด (*Rhinoceros sondaicus*) ละองหรือละมั่ง (*Cervus eldi*) เสี่ยงผาหรือเอียงหรือกูราหรือโครา (*Capricornis sumatraensis*) วาฬบรูด้า (*Balaenoptera edeni*) วาฬโอมูระ (*Balaenoptera omurai*) สมเสร็จ (*Tapirus indicus*) สมันหรือเนื้อสมัน (*Cervus schomburgki*) นกกระเรียน (*Grus antigone*) นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร (*Pseudochelidon sirintarae*) นกแต้วแล้วท้องดำ (*Pitta gurneyi*) เต่ามะเฟือง (*Dermodochelys coriacea*) และปลาดุกสามวาฬ (*Rhincodon typus*) ซึ่งใน สัตว์ป่าสงวนนี้มีชนิดพันธุ์ที่มีสถานภาพสูญพันธุ์ไปแล้วในประเทศไทย จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ กระซู่ กูปรี หรือ โคไพร แรด และสมันหรือเนื้อสมัน ทั้งนี้ จากการประชุมคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ครั้งที่ 1/2564 เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2564 ได้มีมติผ่านความเห็นชอบให้นกชนหิน (*Rhinoplax vigil*) เป็นสัตว์ป่าสงวนลำดับที่ 20 ของประเทศไทย

สำหรับสัตว์ป่าคุ้มครองในประเทศไทยมีจำนวนทั้งหมด 1,316 ชนิด แบ่งเป็น กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 202 ชนิด นก 952 ชนิด กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน 92 ชนิด กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 12 ชนิด กลุ่มปลา 26 ชนิด กลุ่มแมลง 20 ชนิด และกลุ่มสัตว์ป่าไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ 12 ชนิด (กฎกระทรวง กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 2556 2558 และ 2561) เมื่อพิจารณาชนิดพันธุ์สัตว์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทยสำหรับกลุ่มสัตว์มีกระดูกสันหลัง ใน พ.ศ. 2563 พบว่า ชนิดพันธุ์ที่มีร้อยละของการถูกคุกคาม มากที่สุด คือ กลุ่มปลา รองลงมาคือ กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม กลุ่มนก กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก และ กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 2-7 ทั้งนี้ จากการเปรียบเทียบสถานภาพ ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าคุ้มครอง กลุ่มสัตว์มีกระดูกสันหลังที่ถูกคุกคามของประเทศไทย ใน พ.ศ. 2560

และ พ.ศ. 2563 พบว่า กลุ่มสัตว์ที่มี การเปลี่ยนแปลงสถานภาพที่ถูกคุกคาม ได้แก่ ปลา สัตว์เลี้ยงคลาน สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และนก ส่วนกลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกไม่มีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพ แสดงดัง แผนภาพที่ 2-2

ตารางที่ 2-7 สถานภาพของชนิดพันธุ์สัตว์ป่าคุ้มครองที่ถูกคุกคามของประเทศไทย พ.ศ.2563

สัตว์ป่าคุ้มครอง กลุ่มสัตว์มีกระดูกสันหลัง	จำนวน (ชนิด)	EX	EW	สถานภาพชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม (ชนิด)				การถูกคุกคาม (ร้อยละ)
				CR	EN	VU	รวม	
สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	202	-	-	10	29	37	76	37.62
นก	952	5	2	50	55	62	167	17.54
สัตว์เลี้ยงคลาน	92	-	1	11	2	1	14	15.22
สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก	12	-	-	-	-	2	2	16.67
ปลา	26	^[1] 4	-	5	7	7	19	73.08
แมลง และสัตว์ป่าไม่มี กระดูกสันหลังอื่น ๆ	36	ชนิดพันธุ์ที่ไม่ได้รับการประเมิน (Not Evaluated: NE)						
รวม	1,316	9	3	76	93	109	278	^[2] 21.65

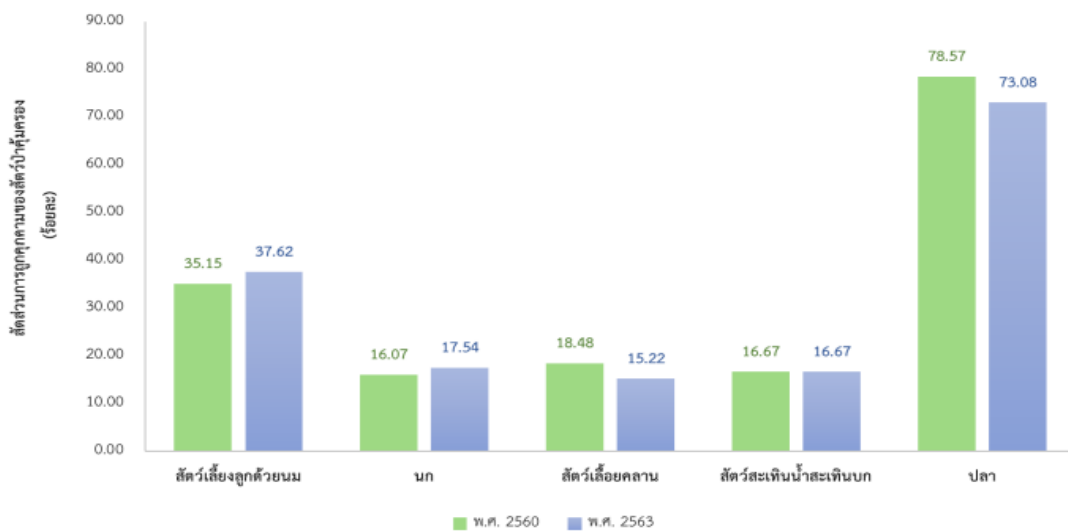
หมายเหตุ: ^[1] ชนิดพันธุ์ปลาที่เป็นสัตว์คุ้มครอง ที่พบในสถานภาพสูญพันธุ์ (Extinct; EX) 4 ชนิด ประกอบด้วย สถานภาพสูญพันธุ์ไปจากภูมิภาค (Extinct in the Regional; RE) 3 ชนิด และสถานภาพอาจสูญพันธุ์ (Probably Extinct; PE) 1 ชนิด

^[2] ร้อยละการถูกคุกคามของสัตว์ป่าคุ้มครอง ไม่รวมข้อมูลของกลุ่มแมลงและสัตว์ป่าไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ

สถานภาพของชนิดพันธุ์มีความหมาย ดังนี้

- Extinct (EX): สูญพันธุ์ หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่สูญพันธุ์ไปแล้ว โดยมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับการตายของชนิดพันธุ์นี้ตัวสุดท้าย
- Extinct in the Wild (EW): สูญพันธุ์ในธรรมชาติ หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่ไม่มีรายงานว่า พบอาศัยอยู่ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ
- Critically Endangered (CR): ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการสูญพันธุ์จากพื้นที่ธรรมชาติในขณะนี้
- Endangered (EN): ใกล้สูญพันธุ์ หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่กำลังอยู่ในภาวะอันตรายที่ใกล้จะสูญพันธุ์ไปจากโลกหรือสูญพันธุ์ไปจากแหล่งที่มีการกระจายพันธุ์อยู่ ถ้าปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุให้เกิดการสูญพันธุ์ยังคงดำเนินต่อไป
- Vulnerable (VU): มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่เข้าสู่สถานะใกล้สูญพันธุ์ในอนาคตอันใกล้ ถ้ายังคงมีปัจจัยต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุให้ชนิดพันธุ์นั้นสูญพันธุ์

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2563)

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2563)

แผนภาพที่ 2-2 ร้อยละการถูกคุกคามของสัตว์ป่าคุ้มครองใน พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2563

สำหรับสถิติการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่า ใน พ.ศ. 2564 พบว่า มีคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่า 571 คดี ตรวจยึดสัตว์ป่าของกลาง 2,256 ตัว ซากสัตว์ป่าได้ 1,075 ซาก ลดลงจาก พ.ศ. 2563 ซึ่งมีจำนวน 763 คดีตรวจยึดสัตว์ป่าของกลาง 1,958 ตัว ซากสัตว์ป่า 1,172 ซาก โดยสาเหตุที่จำนวนสัตว์ป่าของกลางที่ตรวจยึดได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากการตรวจยึดสัตว์ป่าของกลาง จำพวกนกจำนวนมากหลายคดี ในช่วงเวลาดังกล่าว เมื่อพิจารณาในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า จำนวนคดี มีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ ทั้งนี้จะมีจำนวนสูงขึ้นเป็นบางปีแต่เพิ่มขึ้นไม่มากนัก แสดงดังตารางที่ 2-8

ตารางที่ 2-8 สถิติคดีตรวจปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับสัตว์ป่า พ.ศ. 2555 - 2564

ปี (พ.ศ.)	คดีเกี่ยวกับสัตว์ป่า (คดี)	ผู้กระทำความผิด (คน)	ตรวจยึดสัตว์ป่าของกลาง (ตัว)	ตรวจยึดซากสัตว์ป่าของกลาง	
				(ซาก)	(กิโลกรัม)
2555	702	746	16,345	3,376	4,544.85
2556	582	670	10,109	1,253	3,039.50
2557	524	613	8,701	5,173	2,597.48
2558	553	730	10,754	1,641	10,877.35
2559	627	674	13,428	1,204	3,023.90
2560	550	553	4,851	1,031	936.00
2561	569	620	7,318	1,509	1,671.63
2562	723	720	11,053	2,424	1,179.45
2563	763	830	1,958	1,172	1,009.37
2564	571	606	2,256	1,075	477.47

ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2565ก)

สถิติการนำเข้าและส่งออกสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) มีทั้งสัตว์ที่มีชีวิต ซากสัตว์ขนสัตว์ หนังและผลิตภัณฑ์ โดยใน พ.ศ. 2563 พบว่า มีการนำเข้าสัตว์มีชีวิตประเภทสัตว์ปีกมากที่สุด รองลงมาคือ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และแมลง ตามลำดับ ในส่วนของการนำเข้าซากสัตว์ป่าและผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่า เป็นประเภท สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมมากที่สุด รองลงมาคือ สัตว์ปีก สัตว์เลี้ยงลูก และแมลง ตามลำดับ ส่วนการส่งออก พบว่า มีการส่งออกสัตว์มีชีวิตประเภทสัตว์เลี้ยงลูกมากที่สุด รองลงมาคือ สัตว์ปีก แมลง และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ตามลำดับ ในส่วนของการส่งออกซากสัตว์ป่าและผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่า เป็นประเภทสัตว์ปีกมากที่สุด รองลงมาคือ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และสัตว์เลี้ยงลูก ตามลำดับ

สำหรับสถานการณ์ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับสัตว์ป่าที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ที่ติดเขตแนวพื้นที่อนุรักษ์ ได้แก่ ปัญหาระหว่างคนกับช้างป่า คนกับลิง พบว่าคนกับช้างป่า จากการติดตามประชากร ช้างป่าประมาณ 3,168-3,440 ตัว บริเวณพื้นที่อนุรักษ์ 16 กลุ่มป่า ใน พ.ศ. 2564 พบว่า มีช้างป่าออกนอกพื้นที่ 8,010 ครั้ง โดยเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน พืชผล บาดเจ็บและเสียชีวิต 905 ราย และ คนกับลิง จากการตรวจสอบพื้นที่ที่มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับลิงนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ใน พ.ศ. 2561 พบว่า มีพื้นที่ที่มีปัญหา 222 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 51 จังหวัด แบ่งเป็น นอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จำนวน 206 แห่ง และในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จำนวน 16 แห่ง โดยมีการสำรวจนับประชากรลิงในพื้นที่ 173 แห่ง มีประชากรลิง 53,068 ตัว สาเหตุที่สัตว์ป่าออกนอกเขตป่าอนุรักษ์ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) ลักษณะพื้นฐานทางนิเวศวิทยาและพฤติกรรมของสัตว์ป่า เกี่ยวข้องกับความต้องการแหล่งน้ำและแหล่งอาหาร หากพื้นที่ใดขาดแคลนน้ำและอาหาร ทำให้สัตว์ป่าเคลื่อนที่และขยายพื้นที่ในการออกนอกเขตป่าอนุรักษ์ รวมถึง

พฤติกรรมการณ์เรียนรู้พื้นที่แหล่งอาหารและแหล่งน้ำชายขอบป่าโดยเฉพาะพืชผลทางการเกษตร เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้สัตว์ป่ามีพฤติกรรมหากินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์เช่นกัน (2) การเปลี่ยนแปลงถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าเนื่องจากสิ่งรบกวนภายในเขตป่าอนุรักษ์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่าและการล่าสัตว์ เป็นต้น ทำให้สัตว์ป่าหลายชนิดที่อ่อนไหวต่อกิจกรรมการรบกวนดังกล่าว เคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยออกมานอกเขตป่าอนุรักษ์ และ (3) การพัฒนาพื้นที่ทางการเกษตรและการพัฒนา แหล่งน้ำของประชาชน เป็นปัจจัยดึงดูดให้สัตว์ป่าออกหากินนอกเขตป่า ทั้งนี้ สาเหตุที่สัตว์ป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ดังกล่าวนี้ มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของสภาพแวดล้อมแต่ละพื้นที่ป่าอนุรักษ์ด้วย

1.4 ความร่วมมือด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าระหว่างประเทศ

1) เจรจาจัดทำข้อตกลงเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจ (Voluntary Partnership Agreement: VPA) ในการบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ธรรมชาติและการค้า (Forest Law Enforcement, Governance and Trade: FLEGT) ซึ่งเป็นข้อตกลงการค้าทวิภาคีระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ ที่กำหนดขั้นตอนให้ประเทศที่ส่งออกไม้จะต้องดำเนินการให้เกิดความแน่ใจว่าไม้ และผลิตภัณฑ์ไม้มีแหล่งกำเนิดที่ถูกต้องตามกฎหมาย (กรมป่าไม้, 2565)

2) ร่วมโครงการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพข้ามเขตแดนระหว่างประเทศไทย กัมพูชา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (Management of the Emerald Triangle Protected Forests Complex to Promote Cooperation for Trans-boundary Biodiversity Conservation between Thailand, Cambodia and Laos) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพข้ามเขตแดนระหว่างประเทศ แก้ไขปัญหาการจัดการพื้นที่คุ้มครองให้สอดคล้องกับการจัดการเชิงระบบนิเวศและอนุรักษ์ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ในพื้นที่กลุ่มป่าอนุรักษ์ผาแต้ม

3) ขึ้นทะเบียนพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ โดยคณะกรรมการมรดกโลกมีมติในการประชุมสมัยสามัญ ครั้งที่ 44 (Extended 44th session of the World Heritage Committee) เห็นชอบให้ขึ้นทะเบียนพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2564 ถือเป็นแหล่งมรดกโลกแหล่งที่ 6 และเป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติแหล่งที่ 3 ของประเทศ นอกจากนี้ ได้รวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานสถานภาพการอนุรักษ์พื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานนำเสนอต่อคณะกรรมการและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ก่อนจัดส่งรายงานให้ศูนย์มรดกโลกภายในวันที่ 1 ธันวาคม 2565 เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลก พิจารณาในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยสามัญ ครั้งที่ 46 ใน พ.ศ. 2566 ต่อไป

4) เสนอพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูกระดึง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว-อุทยานแห่งชาติ น้ำหนาว เป็นอุทยานมรดกแห่งอาเซียน มีการจัดเอกสารภาษาอังกฤษ จัดกิจกรรมภายใต้โปรแกรมอุทยานมรดกแห่งอาเซียนอื่น ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้พื้นที่คุ้มครองที่เป็นอุทยานมรดกแห่งอาเซียน (ASEAN Heritage Parks: AHP) มีความโดดเด่นและเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

5) การเตรียมความพร้อมต่อกลไกเรดด์พลัส (Reducing emissions from deforestation and forest degradation: REDD+) เพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางการปฏิบัติงานด้านเรดด์พลัสของประเทศ โดยมีการวิเคราะห์ปัจจัยขับเคลื่อนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ การจัดทำ (ร่าง) กลยุทธ์ เรดด์พลัสของประเทศ การประเมินสิ่งแวดล้อมและสังคมระดับยุทธศาสตร์ รวมถึงกรอบการจัดการสิ่งแวดล้อมและสังคม และการจัดเตรียมระบบต่าง ๆ ได้แก่ การจัดเตรียมระบบข้อมูลและระบบติดตามการปกป้องทางสิ่งแวดล้อมและสังคม การออกแบบกลไกการแบ่งปันผลประโยชน์ภายใต้กลไกเรดด์พลัส การออกแบบกลไกการแก้ไขเรื่องร้องทุกข์ เป็นต้น

6) ดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) มีการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ผลกระทบที่เกิดจากการค้าของชนิดพันธุ์ (Non-detriment findings: NDFs) (ร่าง) ขอบเขตการดำเนินงานและวิธีการดำเนินงานของคณะทำงานเฉพาะกิจของ CITES ในสัตว์ตระกูลแมวใหญ่ (ร่าง) แนวทางของอนุสัญญา CITES เกี่ยวกับการขนส่งสัตว์ป่าและพืชป่ามีชีวิตที่ไม่ใช่การขนส่งทางอากาศ อีกทั้ง ได้มีการจัดทำรายงานข้อมูลคดีเกี่ยวกับชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าในบัญชี CITES พ.ศ. 2563 และการจัดทำข้อมูลโปรแกรมความช่วยเหลือการปฏิบัติตามอนุสัญญา นอกจากนี้ ได้จัดประชุมคณะกรรมการอนุสัญญา CITES ประจำประเทศไทย ครั้งที่ 1/2565 เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2565 ซึ่งมีมติเห็นชอบในวาระเพื่อพิจารณา 3 เรื่อง ได้แก่ (1) การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการด้านสัตว์ป่าและพืชป่า ในคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ประจำประเทศไทย (2) การเสนอปรับลดบัญชีระเข้หน้าจืดพันธุ์ไทย (*Crocodylus siamensis*) ต่อที่ประชุมภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ครั้งที่ 19 (CITES COP19) และ (3) การจัดทำแผนปฏิบัติการความร่วมมือในการต่อต้านการค้าสัตว์ป่าระหว่างประเทศที่ผิดกฎหมายของประเทศไทย

7) ร่วมการประชุมระดับภูมิภาคด้านป่าไม้ ได้แก่ การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านป่าไม้ (ASEAN Senior Officials on Forestry: ASOF) และการประชุมรัฐมนตรีด้านการเกษตรและป่าไม้อาเซียน (ASEAN Minister on Agriculture and Forestry: AMAF) ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี เพื่อติดตามและรายงานความก้าวหน้า ตลอดจนพิจารณาและนำเสนอความร่วมมือภายใต้การดำเนินงานด้านป่าไม้ การประชุม The Meeting of the APFNet Interim Steering Committee and the Annual Meeting for the APFNet Focal Points เพื่อหารือและรับฟังข้อคิดเห็นในระดับนานาชาติเกี่ยวกับผลการดำเนินงานและแผนงานกิจกรรมของ APFNet ในรอบปีที่ผ่านมาและ ที่จะดำเนินการในอนาคต และการประชุมคณะกรรมการอำนวยการโครงการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และการจัดการพื้นที่คุ้มครองในอาเซียน (Biodiversity Conservation and Management of Protected Areas in ASEAN: BCAMP) โดยมีการพิจารณาเกี่ยวกับการจ้างที่ปรึกษาดำเนินการในประเทศต่าง ๆ

8) ร่วมการประชุมระดับนานาชาติและระดับภูมิภาคด้านสัตว์ป่า ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการบริหารอนุสัญญา CITES ครั้งที่ 73 (Seventy-third meeting of the Standing Committee: SC73) ซึ่งติดตามเรื่องสำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจในการจัดการสัตว์กลุ่มแมวขนาดใหญ่ (CITES Big Cats Task Force) ความร่วมมือในการอนุรักษ์เต่าบกและเต่าน้ำจืด การติดตามผลการดำเนินงานด้านการใช้ใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ และการบูรณาการการดำเนินการภายใต้อนุสัญญา CITES กับอนุสัญญาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ร่วมการประชุม ASEAN Webinar on Risks of Zoonotic Diseases Transmission from Illegal Wildlife Trade ที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลยุทธศาสตร์ชาติในการจัดทำเอกสารบทสรุปนโยบาย และแนวทาง ในการป้องกันการแพร่โรคติดต่อจากสัตว์สู่คน ผ่านการค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย และร่วมการประชุมระดับรัฐมนตรีเอเชียด้านการอนุรักษ์เสือโคร่ง ครั้งที่ 4 (The 4th Asia Ministerial Conference on Tiger Conservation) เพื่อร่วมมือในการอนุรักษ์เสือโคร่ง โดยมีแนวทางในการจัดการการอนุรักษ์เสือโคร่ง ได้แก่ ความร่วมมือระหว่างพรมแดน การแลกเปลี่ยนข้อมูล สร้างเครือข่าย และสร้างฐานข้อมูล สารสนเทศร่วมกัน ติดตามประชากรเสือโคร่งในกลุ่มป่าตะวันตก แผนปฏิบัติการอนุรักษ์เสือโคร่งของไทยในอนาคต รวมถึงการส่งเสริมศักยภาพศูนย์ฝึกอบรมการอนุรักษ์เสือโคร่งระดับภูมิภาค (Regional Tiger Conservation Training Centre: RTCT) และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างพรมแดนประเทศไทย-มาเลเซีย ภายใต้แนวคิด Wildlife without Border

1.5 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

รายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2559 – 2563 จัดทำโดย สศช. พบว่า ประเทศไทยยังอยู่ระหว่างการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือกลุ่ม Planet ไม่มีเป้าหมายใดมีสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต (สีแดง) โดยเป้าหมายที่ 15 ปกป้อง พืชพันธุ์ และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นฟูสภาพกลับมาใหม่และหยุดการสูญเสียมลพิษทางชีวภาพ มีสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง) ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา พื้นที่ป่าไม้ของประเทศมีระดับคงที่อยู่ที่ประมาณร้อยละ 32 ของพื้นที่ประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2563 มีพื้นที่ป่าไม้ 102.35 ล้านไร่ ซึ่งภาครัฐได้ส่งเสริมการจัดตั้งป่าชุมชน นอกจากนี้ สถานการณ์ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินมีแนวโน้มที่ดีขึ้น การลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่ามีแนวโน้มลดลง และประเทศไทยให้ความสำคัญด้านระดมและเพิ่มทรัพยากรทางการเงินเพื่อสนับสนุนการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามสถานการณ์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพมีแนวโน้มแยกลง ความท้าทายคือ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่ยั่งยืน การขยายตัวของเมืองและพื้นที่เกษตรกรรม การลักลอบล่า และค้าชนิดพันธุ์พืชและสัตว์คุ้มครองอย่างผิดกฎหมาย ตลอดจนพฤติกรรมผู้บริโภคของมนุษย์ที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม มีข้อจำกัดในการจัดการองค์ความรู้และการพัฒนา ฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการติดตามสถานการณ์ เฝ้าระวังและสนับสนุนการกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหา ที่แม่นยำและทันทั่วถึง ขาดข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าของระบบนิเวศและทรัพยากรที่ครอบคลุมทุกมิติ และไม่มีกำหนดกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจนในการร่วมระดมทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ข้อเสนอแนะคือ ควรดำเนินการให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการจัดการป่าไม้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เร่งรัดปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายเพื่อสนับสนุนการหยุดยั้งการทำลายทรัพยากรป่าไม้ จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครอง หรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ มีมาตรการเร่งด่วนในการยุติการลักลอบค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ผิดกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมายด้านการคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชอย่างเข้มงวดมากขึ้น อีกทั้งยังควรเร่งพัฒนาฐานข้อมูลให้ครอบคลุมและเชื่อมโยง รวมถึงควรจัดทำบัญชีบริวารด้านสิ่งแวดล้อมให้ครอบคลุม

1.6 แผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ผลการดำเนินตามยุทธศาสตร์ชาติ ทำให้เห็นถึงสถานการณ์การพัฒนาในมิติต่าง ๆ ของประเทศ ตามกรอบแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเป็นไปได้ของการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด และจากรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2564 ซึ่งจัดทำโดย สศช. ได้ประเมินผลสัมฤทธิ์การบรรลุเป้าหมายของ 6 ยุทธศาสตร์ชาติในปี พ.ศ. 2564 และพบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการฟื้นฟูของระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นจากปี พ.ศ. 2563 เนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวลดลง อันเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ประกอบกับประเทศไทยได้มีการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ พืชพันธุ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง อาทิ การฟื้นฟูคุณภาพของแม่น้ำลำคลอง พื้นที่ทางทะเล และชายฝั่ง การใช้พลังงานทดแทน และการบริหารจัดการมลภาวะและขยะของประเทศ ส่งผลให้ผลกระทบทางลบที่เกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศในหลายประเด็นได้รับการควบคุมและจัดการที่ดีมากขึ้น เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์และการสร้างสมดุลของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังต้องให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่จะฟื้นตัวในอนาคตภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 คลี่คลายลง

2) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1 เป้าหมาย ระดับประเด็น และ 8 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย โดยเป้าหมายระดับประเด็น คือสภาพแวดล้อมของประเทศไทย มีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน และมีค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี พ.ศ. 2565 คือ การจัดอันดับของ Sustainable Development Report อยู่ระดับต่ำกว่า 50 ประเทศแรกของโลก และจากรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2564 ซึ่งจัดทำโดย สศช. พบว่า สามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี พ.ศ. 2565แล้ว โดยพิจารณาจากการจัดอันดับของ Sustainable Development Report ในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 44 จาก 163 ประเทศทั่วโลก สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีความก้าวหน้าดีขึ้นในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนตามมิติ 5P ของสหประชาชาติ ได้แก่ คุณภาพชีวิตของผู้คน (People) ความเจริญทางเศรษฐกิจ(Prosperity) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet) สันติภาพ (Peace) และหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ในระยะยาวต่อไป รวมทั้งการรักษาระดับของค่าเป้าหมายไม่ให้เกิดกลางจากเดิม และเพื่อเตรียมการในการบรรลุเป้าหมายในระยะ ต่อไป ที่กำหนดไว้อยู่ในระดับต่ำกว่า 40 ประเทศแรกของโลกในปี พ.ศ. 2570

3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 – 2570)

หมวดหมู่ที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

เป้าหมายที่ 2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการ เพื่อคุณภาพความมั่นคงอาหาร และความยั่งยืนของภาคเกษตร

ตัวชี้วัดที่ 2.3 น้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำทั้งประเทศมีปริมาณอย่างน้อย 40,000 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปีเมื่อสิ้นสุดแผน

กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานรวมทั้งการใช้น้ำซ้ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ 4.1 ส่งเสริมและผลักดันการเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำ/ป่าเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืช รวมทั้งเพิ่มปริมาณน้ำตามธรรมชาติให้มีน้ำเพียงพอต่อการใช้ทั้งระบบ

กลยุทธ์ย่อยที่ 4.3 ดำเนินการให้มีการจัดการตะกอนอย่างเหมาะสม ตั้งแต่การมีระบบดักตะกอน การลดการชะล้างพังทลายของตะกอนในลำน้ำด้วยการปลูกพืชคลุมดิน หรือพืชป้องกันกัดเซาะตลิ่ง เพื่อเพิ่มปริมาณและแหล่งเก็บกักน้ำให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หมวดหมู่ที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

เป้าหมายที่ 2 การอนุรักษ์ ป่าไม้และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดที่ 2.2 พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น โดยเป็นป่าไม้ธรรมชาติร้อยละ 33 และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ร้อยละ 12 ของพื้นที่ประเทศภายในปี 2570

กลยุทธ์ที่ 3 การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ย่อยที่ 3.1 สร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการผลิตให้เพียงพอและมีการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน แบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ดำเนินการประเมินมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติเพื่อใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

หมวดหมู่ที่ 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายที่ 3 สังคมไทยมีภูมิคุ้มกันจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวชี้วัดที่ 3.1 ชุมชน ท้องถิ่น อาสาสมัคร และเครือข่าย ที่สามารถการจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเบื้องต้นได้ด้วยตนเอง เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 80 ภายในปี 2570 และมีการจัดฝึกอบรมด้านการป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ

กลยุทธ์ที่ 4 การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ 4.1 สร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจให้ประชาชนทุกระดับอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล ส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนร่วมกันให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ย่อยที่ 4.2 เพิ่มบทบาทภาคประชาชน ชุมชน และภาคเอกชน ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและเพิ่มศักยภาพการดูดซับและเก็บกักก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน แหล่งน้ำธรรมชาติและพื้นที่ชุ่มน้ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ 4.3 สนับสนุนการใช้แนวทางธรรมชาติในการจัดการปัญหาภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างยั่งยืน เช่น การแก้ปัญหาน้ำท่วม โดยการฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำที่คอยรับน้ำ ดักตะกอน การแก้ปัญหาน้ำขาดแคลนน้ำ โดยการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ สร้างระบบกักเก็บน้ำย่อยๆ ในระดับท้องถิ่น การปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดิน และการแก้ปัญหามลพิษทางน้ำ โดยการฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่งดั้งเดิมที่เป็นปราการทางธรรมชาติที่สำคัญ

4) นโยบายป่าไม้แห่งชาติ

4.1) นโยบายด้านการจัดการป่าไม้

4.1.1) เชื่อมโยงการทำงานของภาครัฐในการบริหารจัดการป่าไม้ทุกระดับให้มีเอกภาพและประสานกันตามห่วงโซ่การพัฒนากระบวนการบริหารราชการทุกระดับ รวมทั้งมีการประสานความร่วมมือและพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาป่าไม้ของชาติในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการอย่างมีเป้าหมายและต่อเนื่อง

4.1.2) กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศอย่างน้อยในอัตราร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ ประกอบด้วย

- ป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ

- ป่าเศรษฐกิจและป่าชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ

โดยกำหนดให้เพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ทั้งป่าอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจและป่าชุมชน ให้ได้ตามเป้าหมายภายใต้กรอบเวลาที่กำหนดในแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ

4.1.3) จำแนกพื้นที่ป่าไม้เพื่อการบริหารจัดการในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม

4.1.4) ปรับปรุงแนวเขตที่ดินป่าไม้ทุกประเภทของรัฐให้ชัดเจนและมีเอกภาพ ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.1.5) พัฒนาระบบสารสนเทศทรัพยากรป่าไม้ทั้งในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ให้มีมาตรฐาน เอกภาพ ทันต่อสถานการณ์ ครอบคลุมพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท และเชื่อมโยงกับข้อมูลด้าน

เศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรอื่นของประเทศ และกำหนดหน่วยงานหรือคณะบุคคลผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และเหมาะสม

4.1.6) ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทและหน้าที่ของทุกภาคส่วนให้มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมรวมทั้งรับผิดชอบต่อในการอนุรักษ์ การจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

4.1.7) หยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้ในที่ดินป่าไม้ของรัฐทุกรูปแบบ ให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานที่ชัดเจน

4.1.8) บริหารจัดการป่าอนุรักษ์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งป้องกันภัยธรรมชาติต่างๆ และรักษาสภาพธรรมชาติที่สวยงาม หรือมีจุดเด่นเฉพาะตัว โดยให้คงไว้ซึ่งสภาพธรรมชาติ รักษาคุณภาพของระบบนิเวศให้มากที่สุด ซึ่งการใช้ประโยชน์ต้องกระทำเท่าที่จำเป็นตามศักยภาพหรือขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ตลอดจนทั้งเพื่อประโยชน์ในการศึกษาการวิจัย และนันทนาการ

4.1.9) จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐอย่างเหมาะสม เป็นธรรม ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้และสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ โดยให้แล้วเสร็จภายใต้กรอบเวลา

4.1.10) พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์และการตลาดเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้อย่างเหมาะสม

4.1.11) พื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้มีความสมบูรณ์ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมาย ในการฟื้นฟูอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีการติดตาม ประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและกำหนดความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

4.1.12) พัฒนาการจัดการสัตว์ป่าทั้งระบบ รวมทั้งแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างคน กับสัตว์ป่าอย่างเป็นรูปธรรม และสัตว์ป่าได้รับการคุ้มครอง รักษา และใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาระบบนิเวศสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของประเทศ

4.2) นโยบายด้านการใช้ประโยชน์ผลผลิตและการบริการจากป่าไม้และอุตสาหกรรมป่าไม้

4.3) ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์การบริการจากป่าไม้อย่างสมดุล ยั่งยืน และเกื้อกูลระบบนิเวศ

4.4) นโยบายด้านการพัฒนาระบบบริหารและองค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้

4.4.1) ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้ให้สามารถบริหารจัดการป่าอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจและป่าชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขนาดที่เหมาะสม ลดความซ้ำซ้อน และปรับปรุงวิสัยทัศน์ ภารกิจหรือพันธกิจของหน่วยงานภาครัฐให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายป่าไม้แห่งชาติ และแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

4.4.2) พัฒนาและส่งเสริมให้มีธรรมาภิบาลในการบริหารงานป่าไม้ทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรมโดยภาครัฐมีการบริหารอัตรากำลังที่มีความคล่องตัว ยึดระบบคุณธรรม บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงาน เพื่อประชาชนและประเทศ มีคุณธรรมและมีการพัฒนาตามเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ

4.4.3) พัฒนาบุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านทรัพยากรป่าไม้ทุกระดับให้มีความเป็นมืออาชีพในงานป่าไม้ มีความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน รวมทั้งจัดสวัสดิการของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่

ผู้ปฏิบัติงานคุ้มครอง รักษา ทรัพยากรป่าไม้ในภาคสนามให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ และไม่น้อยกว่าบุคลากรสายงานอื่นที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน

4.4.4) กำหนดให้มียุทธศาสตร์หรือแผนการวิจัยภาคป่าไม้ในนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือแผนการวิจัยระดับชาติ และ/หรือ พิจารณาจัดตั้งสถาบันวิจัยป่าไม้ในระดับชาติ รวมทั้งสนับสนุน และพัฒนางานวิชาการ วิจัย และนวัตกรรมให้ตอบสนองต่อการปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้ทั้งระบบ

4.4.5) ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระบบ รวมทั้งพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เท่าเทียม และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

5) แผนปฏิบัติการราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

ประกอบด้วยแผนปฏิบัติการ 4 เรื่อง ได้แก่ 1) อนุรักษ์ ปกป้องรักษา และฟื้นฟูพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 2) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์เพื่อสร้างเศรษฐกิจจากนิเวศบริการอย่างยั่งยืน 3) บริหารจัดการ ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอย่างสมดุลในทุกมิติ และ 4) การนำองค์กรให้เป็นที่รองรับของสังคม เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 แผนระดับที่ 3 ต่าง ๆ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. สถานะแวดล้อมภายใน

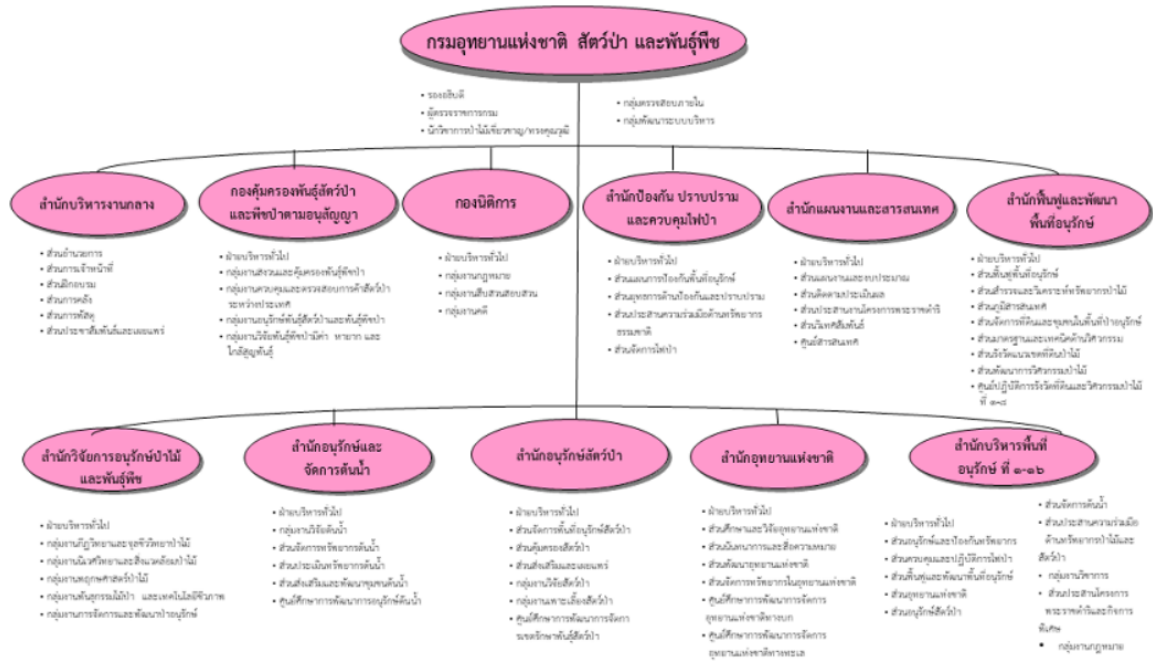
2.1 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

เดิมงานด้านป่าไม้ทั้งหมด อันได้แก่ งานปลูกบำรุงป่า งานวนวัฒนวิจัย งานอุทยานแห่งชาติ งานทางด้านสัตว์ป่า งานต้นน้ำ และงานด้านป้องกันปราบปรามและไฟป่า เป็นต้น ล้วนอยู่กับกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เดิมสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ทั้งสิ้น แต่เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2545 วุฒิสภาได้มีมติด้วยคะแนน 127 ต่อ 23 ให้แยกงานที่เกี่ยวกับป่าเศรษฐกิจ และงานด้านอนุรักษ์และการคุ้มครองป่าไม้ออกจากกัน โดยให้งานทางด้านป่าเศรษฐกิจอยู่กับกรมป่าไม้ ส่วนงานด้านอนุรักษ์และการคุ้มครอง ให้ไปตั้งเป็นกรมขึ้นมาใหม่ และให้สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกระทรวงใหม่

ต่อมาสภาผู้แทนราษฎรก็ได้มีมติเห็นชอบตามผลการประชุมของวุฒิสภาดังกล่าว ซึ่งจะต่างไปจากมติเดิมของสภาผู้แทนราษฎรในการพิจารณา ในวาระที่ 3 วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2545 ซึ่งความเห็นดังกล่าว แต่เดิมเหล่านี้ไม่มีการแยกกรมป่าไม้เป็น 2 กรม ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกา เล่มที่ 119 ตอนที่ 99 ก. ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2545 ให้จัดตั้งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ.2545 พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้ ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขณะนั้นดำรงตำแหน่งรักษาราชการแทนอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงถือได้ว่าเป็นอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช คนแรก และได้ดำรงตำแหน่งอยู่จนถึงวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 จึงได้มีการแต่งตั้ง นายสมชัย เพียรสถาพร ขึ้นดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อย่างเป็นทางการ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินกิจการกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ โดยการควบคุม ป้องกัน พื้นที่ป่าอนุรักษ์เดิมที่มีอยู่ และพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์ด้วยกลยุทธ์การส่งเสริม กระตุ้น

และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนมีความห่วงแหนและการมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งอาหาร แหล่งนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชน ดั่งวิสัยทัศน์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ว่า "ผืนป่าหลากหลาย สัตว์ป่ามากมาย ป่าไม่ยั่งยืน" ปัจจุบัน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.) มีหน่วยงานในสังกัด แสดงดังภาพที่ 2-3

แผนภาพที่ 2-3 โครงสร้างของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

2.2 สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์)

ในปี พ.ศ. 2441 กรมป่าไม้ได้ยุบตำแหน่งป่าไม้ชยันนาท และได้ตั้งที่ทำการป่าไม้ภาคมณฑล นครสวรรค์ มีพื้นที่ดูแลรับผิดชอบ จังหวัดชยันนาท อุทัยธานี นครสวรรค์ กำแพงเพชร และตาก ต่อมาทางราชการได้ยุบเลิกมณฑลเทศาภิบาล และป่าไม้ภาคมณฑลนครสวรรค์ ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นสำนักงานป่าไม้เขตนครสวรรค์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2487 ต่อมาเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2545 ได้มีพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 จึงมีผลทำให้กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แบ่งภารกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริมและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้มาอยู่ในความควบคุมของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดส่วนราชการส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคของประเทศ จากสำนักงานป่าไม้เขต เป็นสำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ 1 - 21 โดยสำนักงานป่าไม้เขตนครสวรรค์ เปลี่ยนชื่อเป็นสำนักบริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 6 และต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น **สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12** ในปัจจุบัน ซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 19/47 ถนนโกสีย์ใต้ ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือประมาณ 240 กิโลเมตร บริเวณด้านทิศตะวันออกของถนนสายเอเชีย เชิงสะพานเดชาติวงศ์ด้านเหนือในปัจจุบัน

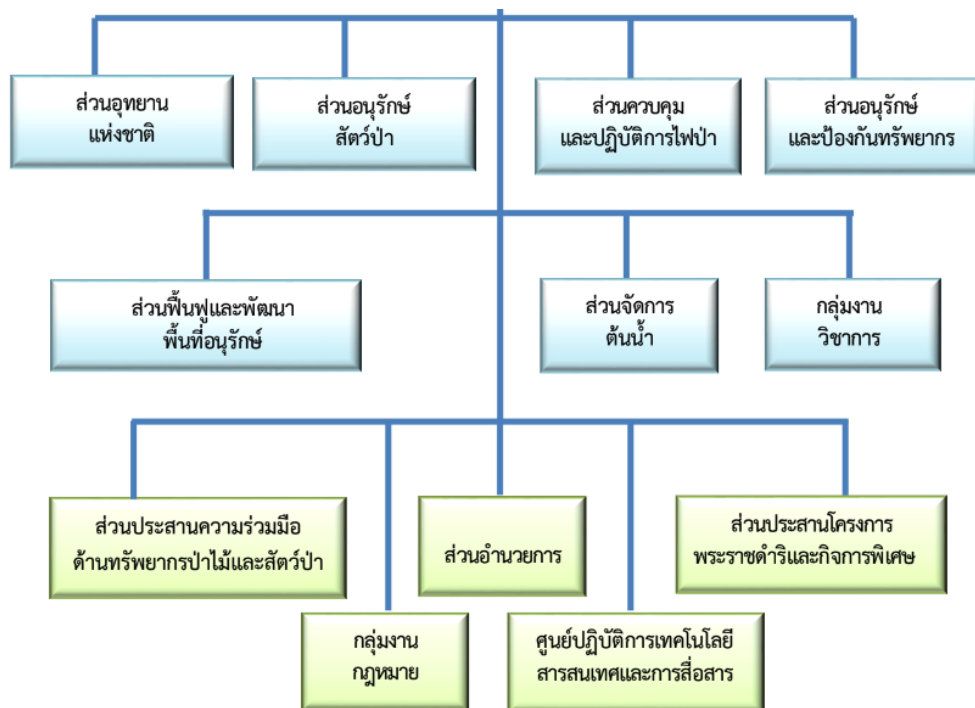
หน้าที่ตามกฎหมาย ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547 ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 121 ตอนพิเศษ 26 ก วันที่ 24 มิถุนายน 2547 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 ไว้ดังนี้

- 1) จัดทำแผนบริหารจัดการในพื้นที่อนุรักษ์ให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการหลักและนโยบายของกรม
- 2) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าไม้และการจัดการพื้นที่ป่าไม้อนุรักษ์ในลักษณะงานสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า งานอุทยานแห่งชาติ งานอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธาร งานจัดการไฟป่า งานป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายในพื้นที่อนุรักษ์ งานควบคุมตามกฎหมายป่าไม้ และงานตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 3) สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาและวิจัยเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และงานด้านกิจกรรมชุมชนในพื้นที่อนุรักษ์
- 4) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

พื้นที่อนุรักษ์ หมายถึง พื้นที่ในความรับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีพื้นที่รับผิดชอบ 4 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ อุทัยธานี กำแพงเพชร พิจิตร และบางส่วนของจังหวัดตาก เนื้อที่รวม 3,283,144 – 2 – 40 ไร่ ประกอบด้วย

- อุทยานแห่งชาติ จำนวน 3 แห่ง
 - เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 2 แห่ง
 - เขตห้ามล่าสัตว์ป่า จำนวน 2 แห่ง
 - วนอุทยาน จำนวน 5 แห่ง
 - สวนรุกขชาติ จำนวน 2 แห่ง
 - พื้นที่เตรียมการกำหนดเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า จำนวน 1 แห่ง
 - หน่วยควบคุมพื้นที่เตรียมการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า จำนวน 3 แห่ง
 - หน่วยควบคุมพื้นที่เตรียมการผนวกเป็นอุทยานแห่งชาติ จำนวน 6 แห่ง
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

โครงสร้างของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) ตามแผนภาพที่ 2-4

แผนภาพที่ 2-4 โครงสร้างของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์)

3. การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์

การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (Strategic Analysis) มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (SWOT Analysis) ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์)

การประเมินสถานะแวดล้อมภายในและภายนอกของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมเพื่อค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats) ผู้การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) รวมทั้งแผนระดับ 3 อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย (Descriptive study) โดยผู้ศึกษาได้ใช้วิธีตอบแบบสอบถาม โดยนำข้อคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมาประกอบการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ได้จากข้อมูลทุติยภูมิด้วย

3.1.1 การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในองค์กร

การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชใช้กรอบแนวคิด McKinsey 7'S Framework ใน 7 มิติ ได้แก่ โครงสร้างองค์กร (Structure) กลยุทธ์ขององค์กร (Strategy) ระบบในการดำเนินงานขององค์กร (System) ลักษณะแบบแผนหรือพฤติกรรมของผู้บริหารองค์กร (Style) บุคลากรในองค์กร (Staff) ความรู้ความสามารถของบุคลากร (Skills) และค่านิยมองค์กร (Shared values) ซึ่งตัวแปรหรือปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อความสำเร็จขององค์กร

1) Structure (โครงสร้างองค์กร)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีโครงสร้าง หน้าที่และอำนาจที่ชัดเจน ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พ.ศ. 2547 มีทั้งหมด 9 ส่วน 2 กลุ่มงาน 4 ศูนย์ และ 1 งานหน้าห้อง ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) ไว้ดังนี้

1.1) จัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์ให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการหลักและนโยบายของกรม

1.2) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าไม้และการจัดการพื้นที่ป่าไม้อนุรักษ์ในลักษณะงานสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า งานอุทยานแห่งชาติ งานอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธาร งานจัดการไฟป่า งานป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายในพื้นที่อนุรักษ์ งานควบคุมตามกฎหมายป่าไม้และงานตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.3) สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาและวิจัยเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติความหลากหลายทางชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และงานด้านกิจกรรมชุมชนในพื้นที่อนุรักษ์

1.4) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2) Strategy (กลยุทธ์ขององค์กร)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ใช้แผนกลยุทธ์ร่วมกับแผนของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 รวมทั้งแผนระดับ 3 อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์ ปกป้อง รักษา และฟื้นฟูพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์เพื่อสร้างเศรษฐกิจจากนิเวศบริการอย่างยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอย่างสมดุลในทุกมิติ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การนำองค์กรให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

3) System (ระบบในการดำเนินงานขององค์กร)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีการแบ่งเขตการจัดการตามหลักวิชาการ แต่ในด้านความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น ชุมชน NGOs หน่วยงานราชการอื่นยังขาดความต่อเนื่อง รวมถึงเทคโนโลยีการสื่อสารระยะไกล และอุปกรณ์ประเภทอื่นยังมีไม่เพียงพอ ขาดการบำรุงรักษา

4) Style (ลักษณะแบบแผนหรือพฤติกรรมของผู้บริหารองค์กร)

ผู้บริหารของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชมีความรู้ ความสามารถ และความผูกพันกับบุคลากรภายในองค์กรเป็นอย่างดี

5) Staff (บุคลากรในองค์กร)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีอัตรากำลังทั้งสิ้น 1,006 อัตรา โดยแบ่งเป็น ข้าราชการ 94 อัตรา ลูกจ้างประจำ 52 อัตรา พนักงานราชการ 522 อัตรา และพนักงานจ้างเหมาบริการ 338 อัตรา โดยส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ตั้ง ทำให้มีความคุ้นเคยกับประชาชนในพื้นที่ และมีจิตสำนึกหวงแหนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่ของตนเองเป็นอย่างดี

6) Skills (ความรู้ความสามารถของบุคลากร)

บุคลากรของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ส่วนใหญ่มีความเข้มแข็งและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติการกิจ ซึ่งเป็นภารกิจเฉพาะด้าน เช่น การควบคุมไฟป่า แต่ระบบการพัฒนาบุคลากรยังมีไม่เพียงพอ ไม่อาจยังไม่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

7) Shared values (ค่านิยมองค์กร)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ได้ร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดค่านิยมหลัก (Core value) เพื่อช่วยให้บุคลากรในองค์กรมีแนวคิด ความเชื่อ และปรับพฤติกรรมการทำงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ โดยใช้คำว่า “PROTECT” ซึ่งย่อมาจาก

P = Participation ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

R = Relevance งานตรงภารกิจ

O = Outcome มุ่งเน้นผลลัพธ์จากการดำเนินงานเป็นหลัก

T = Team ทำงานเป็นทีม

E = Efficiency ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

C = Conservation อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงความสมบูรณ์

T = Technology นำวิทยาการมาใช้ในการปฏิบัติงาน

ผู้ศึกษาได้จัดทำการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายในองค์กรตามขอบเขตการศึกษา
ได้ผลลัพธ์ตามตารางที่ 2-9 ดังนี้

ตารางที่ 2-9 การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายในด้วย McKinsey 7'S Framework

ประเด็นการวิเคราะห์	ผลกระทบต่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์	
	ประเด็นที่เป็นจุดแข็ง (S)	ประเด็นที่เป็นจุดอ่อน (W)
1. Structure	S1 : มีโครงสร้างชัดเจน มี กฎหมายรองรับ S2 : มีการมอบอำนาจในการ ปฏิบัติงานหรือผู้รับผิดชอบ อย่างชัดเจน S3 : มีการระบุภารกิจของ หน่วยงานและอำนาจหน้าที่ ที่ชัดเจน	W1 : โครงสร้างเป็นตาม กฎกระทรวงแบ่งส่วน ราชการซึ่งปรับเปลี่ยนยาก
2. Strategy	S4 : มีแผนกลยุทธ์ที่ถ่ายทอดมา จากยุทธศาสตร์ชาติ แผน แม่บทฯ แผนพัฒนาฯ ฉบับ ที่ 13 แผนกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	W2 : ขาดการถ่ายทอดแผน และ ประชาสัมพันธ์แผนลงสู่ เจ้าหน้าที่ในองค์กร W3 : ขาดการทบทวนแผนให้ทัน ต่อสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลง
3. System	S5 : มีกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี ระเบียบ ข้อบังคับที่เป็น หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน ที่ชัดเจน S6 : มีระบบช่องทางการรับแจ้ง เบาะแสเหตุการณ์กระทำผิด กฎหมายป่าไม้ พร้อมสาย ด่วน S7 : ให้บริการและถ่ายทอดองค์ ความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ รายการวิทยุ ชุมชน	W4 : ระบบการทำงานบางระบบ ยังมีความไม่เสถียร ต้องมี การกำหนดผู้ควบคุมดูแลที่ ชัดเจน W5 : ยังขาดความร่วมมือ ประสานงานกับหน่วยงาน ภายนอกอย่างเป็นระบบ W6 : ให้ความสำคัญไปกับการใช้ เทคโนโลยีมากกว่าการ พัฒนานวัตกรรมของตนเอง
4. Style	S8 : มีการมอบอำนาจในการ บริหารงานที่ชัดเจน S9 : ผู้บริหารให้ความสำคัญกับ ผู้ปฏิบัติงาน	W7 : การบังคับบัญชาที่มีลำดับ ชั้นหลายลำดับชั้น ทำให้ขาด ความยืดหยุ่น และสิ้นเปลือง เวลา
5. Staff	S10 : บุคลากรส่วนใหญ่มี mindset ที่ดีต่อการ	W8 : ขาดแผนพัฒนาบุคลากรที่ ชัดเจน

ประเด็นการวิเคราะห์	ผลกระทบต่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์	
	ประเด็นที่เป็นจุดแข็ง (S)	ประเด็นที่เป็นจุดอ่อน (W)
	ปฏิบัติงานและมีใจในการให้บริการ S11 : บุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีจิตใจรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่	W9 : บุคลากรส่วนใหญ่เป็นพนักงานอัตราจ้าง ไม่มีความมั่นคงทางหน้าที่การงาน
6. Skills	S12 : บุคลากรมีองค์ความรู้เฉพาะด้านของตนเองเป็นอย่างดี เช่น การควบคุมไฟป่า	W10 : บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดการเรียนรู้และความเชี่ยวชาญในข้อกำหนด
7. Shared values	S13 : มีการกำหนดค่านิยมที่ชัดเจนซึ่งเป็น Core values ของบุคลากร	W11 : ขาดการถ่ายทอดและการกำหนดพฤติกรรมเฉพาะแต่ละค่านิยมอย่างเป็นรูปธรรม

3.1.2 การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอกองค์กร

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สามารถดำเนินการผ่านการกวาดสัญญาณแนวนอน (Horizontal Scanning) โดยการวิเคราะห์ตามกรอบ PESTEL (เชิงการเมือง - เศรษฐกิจ - สังคม - เทคโนโลยี - สิ่งแวดล้อม - กฎหมาย) ได้ผลลัพธ์ ดังตารางที่ 2-10 ดังนี้

ตารางที่ 2-10 สรุปผลการวิเคราะห์ PESTEL ตามประเด็นของแต่ละมิติ

ด้าน	ประเด็น
การเมือง (Political)	<ol style="list-style-type: none"> 1. นโยบายของรัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมากกว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวมากกว่าคุณภาพของนักท่องเที่ยว 2. ปัญหาด้านความมั่นคงในบางพื้นที่ ทำให้เจ้าหน้าที่อาจไม่สามารถเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ 3. ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองภายในทำให้การดำเนินนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ต่อเนื่อง 4. ภาครัฐมีความชัดเจนเชิงนโยบายในการส่งเสริม BCG Model
เศรษฐกิจ (Economic)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติสามารถสร้างรายได้และเกิดการจ้างงานให้กับคนในพื้นที่และประเทศ 2. ผู้ประกอบการยังมุ่งผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมากกว่าการอนุรักษ์ 3. ปัญหาด้านการเพิ่มขึ้นของประชากร และเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้การบุกรุกป่าเพิ่มขึ้น 4. ข้อกำหนดทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น CITES ทำให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศมีความเข้มงวดเพิ่มมากขึ้น

ด้าน	ประเด็น
	5.การเติบโตของเศรษฐกิจบริการและการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สังคม (Social)	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยมีการตื่นตัวที่สูงขึ้น 2. หน่วยงานต่างๆ เช่น ท้องถิ่น NGOs สื่อสารมวลชน มีความใส่ใจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น 3. การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า 4. การขยายตัวของเมือง (Urbanisation) ทำให้พื้นที่ธรรมชาติลดลงและเสื่อมโทรมลง
เทคโนโลยี (Technology)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมาใช้ในการปฏิบัติงานในการเพิ่มพื้นที่ป่า และติดตามการบุกรุกพื้นที่ 2. ความรวดเร็วของสื่อสารมวลชนทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศรวมทั้งโซเชียลมีเดีย ทำให้คนมีความหวาดกลัวต่อการทำผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3. วิธีการปฏิบัติงานรูปแบบใหม่ (New normal) สร้างโอกาสในการเกิดนวัตกรรม 4. การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย ทำให้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้นและรวดเร็วขึ้น 5. ข่าวปลอมทำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สิ่งแวดล้อม (Environmental)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปัญหาและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานภายในพื้นที่ เช่น การควบคุมไฟป่าที่เพิ่มมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ทุกปี 2. ผลกระทบจากการเผาป่าซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในพื้นที่โดยตรง เกิดการเจ็บป่วยในระบบทางเดินหายใจเพิ่มมากขึ้น 3. ความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมกลายเป็นบรรทัดฐาน (Norm) ใหม่
กฎหมาย (Legal)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2. กฎหมายสิ่งแวดล้อมไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น 3. กระบวนการร่างกฎหมายเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น

เมื่อนำประเด็นจากการวิเคราะห์ตามหลัก PESTEL มาวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats) ที่มีผลกระทบต่ออนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดังตารางที่ 2-11

ตารางที่ 2-11 สรุปผลการวิเคราะห์ PESTEL เพื่อหาโอกาสและภัยคุกคาม

ประเด็นการวิเคราะห์	ผลกระทบต่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์	
	ประเด็นที่เป็นโอกาส (O)	ประเด็นที่ภัยคุกคาม (T)
การเมือง (Political)	O1 : ภาครัฐมีความชัดเจนเชิงนโยบายในการส่งเสริม BCG Model	T1 : นโยบายของรัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมากกว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวมากกว่าคุณภาพของนักท่องเที่ยว T2 : ปัญหาด้านความมั่นคงในบางพื้นที่ ทำให้เจ้าหน้าที่อาจไม่สามารถเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ T3 : ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองภายในทำให้การดำเนินนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ต่อเนื่อง
เศรษฐกิจ (Economic)	O2 : การท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติสามารถสร้างรายได้และเกิดการจ้างงานให้กับคนในพื้นที่และประเทศ O3 : ข้อกำหนดทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น CITES ทำให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศมีความเข้มงวดเพิ่มมากขึ้น	T4 : ผู้ประกอบการยังมุ่งผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมากกว่าการอนุรักษ์ T5 : ปัญหาด้านการเพิ่มขึ้นของประชากร และเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้การบุกรุกป่าเพิ่มขึ้น T6 : การเติบโตของเศรษฐกิจบริการและการท่องเที่ยวทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สังคม (Social)	O4 : กระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยมีการตื่นตัวที่สูงขึ้น O5 : หน่วยงานต่างๆ เช่น ท้องถิ่น NGOs สื่อสารมวลชน มีความใส่ใจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น O6 : การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า	T7 : การขยายตัวของเมือง (Urbanisation) ทำให้พื้นที่ธรรมชาติลดลงและเสื่อมโทรมลง

ประเด็นการวิเคราะห์	ผลกระทบต่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์	
	ประเด็นที่เป็นโอกาส (O)	ประเด็นที่ภัยคุกคาม (T)
เทคโนโลยี (Technology)	<p>O7 : การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมาใช้ในการปฏิบัติงานในการเพิ่มพื้นที่ป่าและติดตามการบุกรุกพื้นที่</p> <p>O8 : ความรวดเร็วของสื่อสารมวลชนทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศรวมทั้งโซเชียลมีเดีย ทำให้คนมีความหวาดกลัวต่อการทำผิดด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>O9 : วิธีการปฏิบัติงานรูปแบบใหม่ (New normal) สร้างโอกาสในการเกิดนวัตกรรม</p> <p>O10 : การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย ทำให้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้นและรวดเร็วขึ้น</p>	<p>T8 : ข่าวดราม่าทำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p>
สิ่งแวดล้อม (Environmental)	<p>O11 : ความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมกลายเป็นบรรทัดฐาน (Norm) ใหม่</p>	<p>T9 : ปัญหาและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานภายในพื้นที่ เช่น การควบคุมไฟป่าที่เพิ่มมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อรุนแรงขึ้นทุกปี</p> <p>T10 : ผลกระทบจากการเผาป่าซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในพื้นที่โดยตรง เกิดการเจ็บป่วยในระบบทางเดินหายใจเพิ่มมากขึ้น</p>
กฎหมาย (Legal)	<p>O12 : กระบวนการร่างกฎหมายเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น</p>	<p>T11 : การละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม</p> <p>T12 : กฎหมายสิ่งแวดล้อมไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง</p>

3.2 การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์

การวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบสภาวะแวดล้อมภายใน และสภาวะแวดล้อมภายนอกองค์กร เป็นการชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่อาจจะเกิดขึ้น โดยข้อมูลเหล่านี้จะใช้เป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ หรือทิศทางในการพัฒนาหน่วยงานได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยผลสรุปการรวบรวมจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามจากทุกปัจจัยได้ผลดังตารางที่ 2-12

ตารางที่ 2-12 การรวบรวมจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามที่ได้จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
S1 : มีโครงสร้างชัดเจน มีกฎหมายรองรับ	W1 : โครงสร้างเป็นตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการซึ่งปรับเปลี่ยนยาก
S2 : มีการมอบอำนาจในการปฏิบัติงานหรือผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน	W2 : ขาดการถ่ายทอดแผน และประชาสัมพันธ์แผนลงสู่เจ้าหน้าที่ในองค์กร
S3 : มีการระบุภารกิจของหน่วยงานและอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน	W3 : ขาดการทบทวนแผนให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
S4 : มีแผนกลยุทธ์ที่ถ่ายทอดมาจากยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทฯ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 แผนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	W4 : ระบบการทำงานบางระบบยังมีความไม่เสถียร ต้องมีการกำหนดผู้ควบคุมดูแลที่ชัดเจน
S5 : มีกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรีระเบียบข้อบังคับที่เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน	W5 : ยังขาดความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ
S6 : มีระบบช่องทางการรับแจ้งเบาะแสเหตุการณ์กระทำผิดกฎหมายป่าไม้ พร้อมสายด่วน	W6 : ให้ความสำคัญไปกับการใช้เทคโนโลยีมากกว่าการพัฒนานวัตกรรมของตนเอง
S7 : ให้บริการและถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ รายการวิทยุชุมชน	W7 : การบังคับบัญชาที่มีลำดับชั้นหลายลำดับชั้น ทำให้ขาดความยืดหยุ่น และสิ้นเปลืองเวลา
S8 : มีการมอบอำนาจในการบริหารงานที่ชัดเจน	W8 : ขาดแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน
S9 : ผู้บริหารให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงาน	W9 : บุคลากรส่วนใหญ่เป็นพนักงานอัตราจ้าง ไม่มีความมั่นคงทางหน้าที่การงาน
S10 : บุคลากรส่วนใหญ่มี mindset ที่ดีต่อการปฏิบัติงานและมีใจในการให้บริการ	W10 : บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดการเรียนรู้และความเชี่ยวชาญในข้อกำหนด
S11 : บุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีจิตใจรักและห่วงหาพันพวยการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่	W11 : ขาดการถ่ายทอดและการกำหนดพฤติกรรมเฉพาะแต่ละค่านิยมอย่างเป็นรูปธรรม
S12 : บุคลากรมีองค์ความรู้เฉพาะด้านของตนเองเป็นอย่างดี เช่น การควบคุมไฟป่า	
S13 : มีการกำหนดค่านิยมที่ชัดเจนซึ่งเป็น Core values ของบุคลากร	

โอกาส (Opportunities)	ภัยคุกคาม (Threats)
<p>O1 : ภาครัฐมีความชัดเจนเชิงนโยบายในการส่งเสริม BCG Model</p> <p>O2 : การท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติสามารถสร้างรายได้และเกิดการจ้างงานให้กับคนในพื้นที่และประเทศ</p> <p>O3 : ข้อกำหนดทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น CITES ทำให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศมีความเข้มงวดเพิ่มมากขึ้น</p> <p>O4 : กระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยมีการตื่นตัวที่สูงขึ้น</p> <p>O5 : หน่วยงานต่างๆ เช่น ท้องถิ่น NGOs สื่อสารมวลชน มีความใส่ใจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น</p> <p>O6 : การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า</p> <p>O7 : การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมาใช้ในการปฏิบัติงานในการเพิ่มพื้นที่ป่า และติดตามการบุกรุกพื้นที่</p> <p>O8 : ความรวดเร็วของสื่อสารมวลชนทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศรวมทั้งโซเชียล ทำให้คนมีความหวาดกลัวต่อการทำผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>O9 : วิธีการปฏิบัติงานรูปแบบใหม่ (New normal) สร้างโอกาสในการเกิดนวัตกรรม</p> <p>O10 : การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย ทำให้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้นและรวดเร็วขึ้น</p> <p>O11 : ความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมกลายเป็นบรรทัดฐาน (Norm) ใหม่</p> <p>O12 : กระบวนการร่างกฎหมายเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น</p>	<p>T1 : นโยบายของรัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมากกว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวมากกว่าคุณภาพของนักท่องเที่ยว</p> <p>T2 : ปัญหาด้านความมั่นคงในบางพื้นที่ ทำให้เจ้าหน้าที่อาจไม่สามารถเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ได้</p> <p>T3 : ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองภายในทำให้การดำเนินนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ต่อเนื่อง</p> <p>T4 : ผู้ประกอบการยังมุ่งผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมากกว่าการอนุรักษ์</p> <p>T5 : ปัญหาด้านการเพิ่มขึ้นของประชากร และเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้การบุกรุกป่าเพิ่มขึ้น</p> <p>T6 : การเติบโตของเศรษฐกิจบริการและการท่องเที่ยวทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>T7 : การขยายตัวของเมือง (Urbanisation) ทำให้พื้นที่ธรรมชาติลดลงและเสื่อมโทรมลง</p> <p>T8 : ข่าวดราม่าทำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>T9 : ปัญหาและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานภายในพื้นที่ เช่น การควบคุมไฟป่าที่เพิ่มมากขึ้น และส่งผลกระทบรุนแรงขึ้นทุกปี</p> <p>T10 : ผลกระทบจากการเผาป่าซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในพื้นที่โดยตรง เกิดการเจ็บป่วยในระบบทางเดินหายใจเพิ่มมากขึ้น</p> <p>T11 : การละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม</p> <p>T12 : กฎหมายสิ่งแวดล้อมไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง</p>

3.3.2 การวิเคราะห์ห้วงองค์กรโดยการประเมินสถานะแวดล้อมภายในและภายนอก

ผู้ศึกษาได้ส่งแบบประเมินสถานะแวดล้อมภายในและภายนอก ให้เจ้าหน้าที่ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อให้ประเมินประเด็นที่จะมีผลกระทบต่อการทำงานของสำนัก ฯ โดยให้เป็นลำดับคะแนน ดังนี้

“5” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานมากที่สุด

“4” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานมาก

“3” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานปานกลาง

“2” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานน้อย

“1” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานน้อยที่สุด

ผลการประเมินสถานะแวดล้อมภายในและภายนอก สามารถสรุปค่าเฉลี่ยได้ดังตารางที่ 2-15 และ 2-16 โดยกลุ่มตัวอย่างประเมินประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบต่อการทำงานอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แบ่งเป็นปัจจัยเชิงบวก ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths) และโอกาส (Opportunities) ค่าคะแนนเฉลี่ยจะแสดงเป็นจำนวนเต็มบวก (+) ส่วนปัจจัยลบ ได้แก่ จุดอ่อน (Weaknesses) และภัยคุกคาม (Threats) ค่าคะแนนเฉลี่ยจะแสดงเป็นจำนวนเต็มลบ (-) จากการประเมินของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าปัจจัยที่เป็นจุดแข็งได้คะแนนรวมเฉลี่ย 4.46 คะแนน และปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนได้คะแนนรวมเฉลี่ย 3.72 คะแนน ซึ่งสรุปผลได้ว่าองค์กรมีปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง **+0.74** ในขณะที่ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสได้คะแนนรวมเฉลี่ย 4.52 คะแนน และปัจจัยที่เป็นภัยคุกคามได้คะแนนรวมเฉลี่ย 3.70 คะแนน สรุปได้ว่าปัจจัยภายนอกเป็นโอกาส **+0.82**

ตารางที่ 2-15 ค่าคะแนนเฉลี่ยสถานะแวดล้อมภายในตาม McKinsey 7’S Framework

ประเด็นสำคัญ	จุดแข็ง (Strengths)		จุดอ่อน (Weaknesses)	
	คะแนนเฉลี่ย	Strengths	คะแนนเฉลี่ย	Weaknesses
S1 : Structure	4.40	S1	3.75	W1
	4.30	S2		
	4.25	S3		
S2 : Strategy	4.40	S4	3.50	W2
			3.80	W3
S3 : Systems	4.30	S5	3.50	W4
	4.75	S6	3.70	W5
	4.70	S7	4.00	W6
S4 : Style	4.20	S8	3.50	W7
	4.45	S9		
S5 : Staff	4.45	S10	3.60	W8
	4.50	S11	4.00	W9
S6 : Skills	4.65	S12	3.90	W10

ประเด็นสำคัญ	จุดแข็ง (Strengths)		จุดอ่อน (Weaknesses)	
	คะแนนเฉลี่ย	Strengths	คะแนนเฉลี่ย	Weaknesses
S7 : Shared values	4.60	S13	3.65	W11
รวมคะแนนเฉลี่ย	+4.46		-3.72	

ตารางที่ 2-16 ค่าคะแนนเฉลี่ยสภาวะแวดล้อมภายนอกตาม PESTEL

ประเด็นสำคัญ	โอกาส (Opportunities)		ภัยคุกคาม (Threats)	
	คะแนนเฉลี่ย	(Opportunities)	คะแนนเฉลี่ย	(Threats)
P : (Political)	4.60	O1	3.80	T1
			3.50	T2
			3.70	T3
E : (Economic)	4.30	O2	3.50	T4
	4.55	O3	3.65	T5
			4.10	T6
S : (Socail)	4.55	O4	3.95	T7
	4.30	O5		
	4.70	O6		
T : (Technology)	4.80	O7	3.75	T8
	4.70	O8		
	4.35	O9		
	4.75	O10		
E : (Environmental)	4.25	O11	3.90	T9
			3.20	T10
L : (Legal)	4.40	O12	3.85	T11
			3.50	T12
รวมคะแนนเฉลี่ย	+4.52		-3.70	

3.3.3 ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักและสรุปผลการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายในและภายนอก

ผู้ศึกษาได้คำนวณและกำหนดค่าน้ำหนักของคะแนนในการประเมินสภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกแล้ว รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2-17 และ 2-18 โดยค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักจะหมายถึงระดับความรุนแรงของผลกระทบต่อความสำเร็จของการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยค่าที่มากจะมีผลกระทบมากกว่าค่าน้อยกว่า ทั้งนี้ค่าถ่วงน้ำหนักจะถูกนำไปใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อไป

ตารางที่ 2-17 สรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักสถานะแวดล้อมภายในตาม McKinsey 7'S Framework

รายการปัจจัยภายใน	ค่าน้ำหนัก (1)	คะแนนเฉลี่ย		คะแนนเฉลี่ย x ค่าน้ำหนัก		สรุปผล ((4) - (5))
		จุดแข็ง (2)	จุดอ่อน (3)	จุดแข็ง (4) = (2) x (1)	จุดอ่อน (5) = (3) x (1)	
S1 : Structure	0.16	4.32	3.75	0.69	0.60	0.09
S2 : Strategy	0.23	4.40	3.65	1.01	0.84	0.17
S3 : Systems	0.11	4.58	3.73	0.50	0.41	0.09
S4 : Style	0.12	4.33	3.50	0.52	0.42	0.10
S5 : Staff	0.13	4.48	3.80	0.58	0.49	0.09
S6 : Skills	0.15	4.65	3.90	0.70	0.59	0.11
S7 : Shared values	0.10	4.60	3.65	0.46	0.37	0.09
รวมคะแนนเฉลี่ย				+4.46	-3.72	+0.74

ตารางที่ 2-18 สรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักสถานะแวดล้อมภายนอกตาม PESTEL

รายการปัจจัยภายนอก	ค่าน้ำหนัก (1)	คะแนนเฉลี่ย		คะแนนเฉลี่ย x ค่าน้ำหนัก		สรุปผล ((4) - (5))
		โอกาส (2)	ภัยคุกคาม (3)	โอกาส (4) = (2) x (1)	ภัยคุกคาม (5) = (3) x (1)	
P : (Political)	0.13	4.60	3.67	0.60	0.48	0.12
E : (Economic)	0.19	4.43	3.75	0.84	0.71	0.13
S : (Socail)	0.17	4.52	3.95	0.77	0.67	0.10
T : (Technology)	0.14	4.65	3.75	0.65	0.53	0.12
E : (Environmental)	0.24	4.25	3.55	1.02	0.85	0.17
L : (Legal)	0.13	4.40	3.68	0.57	0.48	0.09
รวมคะแนนเฉลี่ย				+4.45	-3.72	+0.73

จากตาราง 2-17 และ 2-18 ได้แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักแล้ว พบว่าปัจจัยที่เป็นจุดแข็งได้คะแนนรวมเฉลี่ย +4.46 คะแนน และปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนได้คะแนนรวมเฉลี่ย -3.72 คะแนน ซึ่งสรุปผลได้ว่าองค์กรมีปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง +0.74 ในขณะที่ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสได้คะแนนรวมเฉลี่ย +4.45 คะแนน และปัจจัยที่เป็นภัยคุกคามได้คะแนนรวมเฉลี่ย -3.72คะแนน สรุปได้ว่าองค์กรมีปัจจัยที่เป็นโอกาส +0.73

3.3.4 การประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ขององค์กร

เมื่อนำเอาข้อมูลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ได้ถ่วงน้ำหนักคะแนนแล้วมาระบุตำแหน่งในกราฟเรดาร์ ที่สร้างระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก สามารถระบุตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic position) โดยใช้แนวคิด TOWS Matrix ซึ่งสามารถระบุตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ได้เป็น 4 พื้นที่ที่มีความหมายต่างกัน ดังนี้

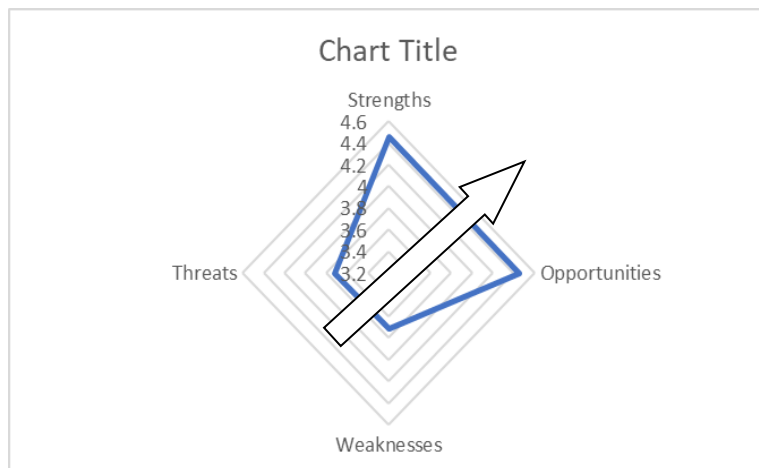
1) SO เป็นตำแหน่งที่แสดงว่า องค์กรมีจุดแข็งที่สอดคล้องกับโอกาส องค์กรประเภทนี้จึงควรกำหนดทิศทางและกลยุทธ์เชิงรุก เพื่อรักษาความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์

2) WO เป็นตำแหน่งที่แสดงถึงโอกาสที่ได้เปรียบ แต่ภาพรวมภายในองค์กรมีจุดอ่อนที่ต้องการการแก้ไข ดังนั้นองค์กรประเภทนี้ควรดำเนินกลยุทธ์เชิงแก้ไข ที่มุ่งเน้นการพัฒนาองค์กร (Turnaround) เพื่อแก้ไขจุดอ่อน และสร้างจุดแข็งในการแข่งขัน

3) ST เป็นตำแหน่งที่ระบุว่าองค์กรสามารถพึ่งพาตัวเองได้ จากจุดแข็งภายใน แม้ว่าปัจจัยภายนอกจะไม่เอื้อต่อการเติบโตก็ตาม องค์กรประเภทนี้ควรดำเนินกลยุทธ์เชิงป้องกัน เพื่อใช้จุดแข็งขององค์กรในการแก้ไขวิกฤต หรือสร้างโอกาส

4) WT เป็นตำแหน่งที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่อาจจะเป็นวิกฤตในอนาคต ดังนั้น องค์กรที่อยู่ในตำแหน่งทางยุทธศาสตร์นี้ ควรเร่งการดำเนินกลยุทธ์เชิงรับ โดยแก้ไขจุดอ่อน หรือหลีกเลี่ยงภัยคุกคามที่เป็นปัญหา เพื่อหลีกเลี่ยงหรือบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

จากข้อมูลการวิเคราะห์ที่ได้จากตารางสรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักปัจจัยภายในและภายนอก ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นกราฟเรดาร์ เพื่อแสดงตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic position) ปรากฏดังแผนภาพที่ 2-5 ซึ่งจะเห็นว่ามุ่งไปทางจุดแข็งและโอกาส แสดงว่าองค์กรมีจุดแข็งที่สอดคล้องกับโอกาส ดังนั้นการจำแนกกลยุทธ์ในการดำเนินงานควรเน้นการกำหนดทิศทางและกลยุทธ์เชิงรุกและนำกลยุทธ์อื่นมาปรับใช้ในบางกรณี

แผนภาพที่ 2-5 ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

3.3.5 การวิเคราะห์ TOWS Matrix

เมื่อพิจารณาผลที่ได้จากการทำ SWOT Analysis โดยเรียงลำดับของจุดแข็ง (Strengths : S) จุดอ่อน (Weaknesses : W) โอกาส (Opportunities : O) และภัยคุกคาม (Threats : T) จากคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้ผล ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths : S) 5 อันดับแรก

- S6 : มีระบบช่องทางการรับแจ้งเบาะแสเหตุการณ์กระทำผิดกฎหมาย ป่าไม้ พร้อมสายด่วน
- S7 : ให้บริการและถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ รายการวิทยุชุมชน
- S11 : บุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีจิตใจรักและหวงแหนทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่
- S12 : บุคลากรมีองค์ความรู้เฉพาะด้านของตนเองเป็นอย่างดี เช่น การควบคุมไฟป่า
- S10 : บุคลากรส่วนใหญ่มี mindset ที่ดีต่อการปฏิบัติงานและมีใจในการให้บริการ

2) จุดอ่อน (Weaknesses : W) 5 อันดับแรก

- W6 : ให้ความสำคัญไปกับการใช้เทคโนโลยีมากกว่าการพัฒนานวัตกรรมของตนเอง
- W9 : บุคลากรส่วนใหญ่เป็นพนักงานอัตราจ้าง ไม่มีความมั่นคงทางหน้าที่การงาน
- W10 : บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดการเรียนรู้และความเชี่ยวชาญในข้อกำหนด
- W3 : ขาดการทบทวนแผนให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
- W5 : ยังขาดความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ

3) โอกาส (Opportunities : O) 5 อันดับแรก

- O7 : การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมาใช้ในการปฏิบัติงานในการเพิ่มพื้นที่ป่า และติดตามการบุกรุกพื้นที่
- O10 : การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย ทำให้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้นและรวดเร็วขึ้น
- O8 : ความรวดเร็วของสื่อสารมวลชนทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศรวมทั้งโซเชียล ทำให้คนมีความหวาดกลัวต่อการทำผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- O6 : การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า
- O1 : ภาครัฐมีความชัดเจนเชิงนโยบายในการส่งเสริม BCG Model

4) ภัยคุกคาม (Threats : T) 5 อันดับแรก

- T6 : การเติบโตของเศรษฐกิจบริการและการท่องเที่ยวทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- T7 : การขยายตัวของเมือง (Urbanisation) ทำให้พื้นที่ธรรมชาติลดลงและเสื่อมโทรมลง
- T9 : ปัญหาและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานภายในพื้นที่ เช่น การควบคุมไฟป่าที่เพิ่มมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ทุกปี
- T11 : การละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม
- T1 : นโยบายของรัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมากกว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวมากกว่าคุณภาพของนักท่องเที่ยว

จากนั้นวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีความสำคัญ 5 อันดับแรก ด้วยเครื่องมือ TOWS Matrix จะทำให้ได้กลยุทธ์ออกมา 4 รูปแบบ ซึ่งเกิดจากการจับคู่ระหว่างปัจจัยภายใน (Internal Factors) และปัจจัยภายนอก (External Factors) ที่ได้มาจากการวิเคราะห์ SWOT และนำมาประกอบการจัดทำแผนให้เกิดทางเลือกเพื่อสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ ทั้งกลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) และกลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) โดยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ (SFAS) มาจัดทำในรูปแบบของตาราง TOWS Matrix เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติราชการของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แสดงดังตารางที่ 2-19

ตารางที่ 2-19 การวิเคราะห์แนวทางยุทธศาสตร์ด้วย TOWS Matrix

<p style="text-align: center;">ปัจจัยภายใน</p> <p style="text-align: center;">ปัจจัยภายนอก</p>	<p>จุดแข็ง (Strengths)</p> <ul style="list-style-type: none"> - S6 : มีระบบช่องทางการรับแจ้งเบาะแสเหตุการณ์กระทำผิดกฎหมายป่าไม้ พร้อมสายด่วน - S7 : ให้บริการและถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ รายการวิทยุชุมชน - S11 : บุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีจิตใจรักและห่วงหาขวัญทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ - S12 : บุคลากรมีองค์ความรู้เฉพาะด้านของตนเองเป็นอย่างดี เช่น การควบคุมไฟป่า - S10 : บุคลากรส่วนใหญ่มี mindset ที่ดีต่อการปฏิบัติงานและมีใจในการให้บริการ 	<p>จุดอ่อน (Weaknesses)</p> <ul style="list-style-type: none"> - W6 : ให้ความสำคัญไปกับการใช้เทคโนโลยีมากกว่าการพัฒนานวัตกรรมของตนเอง - W9 : บุคลากรส่วนใหญ่เป็นพนักงานอัตราจ้าง ไม่มีความมั่นคงทางหน้าที่การงาน - W10 : บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดการเรียนรู้และความเชี่ยวชาญในข้อกำหนด - W3 : ขาดการทบทวนแผนให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง - W5 : ยังขาดความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ
<p>โอกาส (Opportunities)</p> <ul style="list-style-type: none"> - O7 : การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมาใช้ในการปฏิบัติงานในการเพิ่มพื้นที่ป่า และติดตามการบุกรุกพื้นที่ - O10 : การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย ทำให้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้นและรวดเร็วขึ้น - O8 : ความรวดเร็วของสื่อสาร มวลชนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศรวมทั้งโซเชียล ทำให้คนมีความหวาดกลัวต่อการทำผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - O6 : การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า - O1 : ภาครัฐมีความชัดเจนเชิงนโยบายในการส่งเสริม BCG Model 	<p>กลยุทธ์เชิงรุก (SO)</p> <p>S6O7 : นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมาใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น การมีระบบช่องทางการรับแจ้งเบาะแสเหตุการณ์กระทำผิดกฎหมายป่าไม้ พร้อมสายด่วน 24 ชม.</p> <p>S10O1 : ร่วมกันสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกร่วมกับบุคลากรขององค์กรในการร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า</p> <p>S10O7 : ปรับระบบการดำเนินงานการให้บริการประชาชนขององค์กรให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-services)</p> <p>S7S12O8 : ให้ความรู้ผ่านช่องทางที่ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น รายการวิทยุชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องการควบคุมไฟป่า</p> <p>S11O1 : สร้างบุคลากรในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ โดยอาศัยนโยบายของภาครัฐที่มีความชัดเจนในการส่งเสริม</p>	<p>กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)</p> <p>W6O10 : เร่งสร้างนวัตกรรมที่ทันสมัยนำมาปรับร่วมใช้กับเครือข่ายจากหน่วยงานภายนอกในการร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากร</p> <p>W10O7 : เสริมสร้างบุคลากรให้มีความรู้ด้านกฎหมาย รวมทั้งด้านการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้กับงาน</p> <p>W9O1 : ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายเรื่องพนักงานอัตราจ้างที่ไม่มั่นคงในหน้าที่การงาน แต่งานที่ได้รับกลับมีความเสี่ยงสูง</p> <p>W3O10 : ทบทวนแผนยุทธศาสตร์สำนักฯ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและใช้สื่อที่คนสามารถเข้าถึงได้ง่ายในการสื่อสาร</p>

ตารางที่ 2-19 การวิเคราะห์แนวทางยุทธศาสตร์ด้วย TOWS Matrix (ต่อ)

ภัยคุกคาม (Threats)	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT)
<p>- T6 : การเติบโตของเศรษฐกิจบริการและการท่องเที่ยวทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>- T7 : การขยายตัวของเมือง (Urbanisation) ทำให้พื้นที่ธรรมชาติลดลงและเสื่อมโทรมลง</p> <p>- T9 : ปัญหาและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคการดำเนินงานภายในพื้นที่ เช่น การควบคุมไฟฟ้าที่เพิ่มมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อระบบน้ำดื่ม</p> <p>- T11 : การละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม</p> <p>- T1 : นโยบายของรัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมากกว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวมากกว่าคุณภาพของนักท่องเที่ยว</p>	<p>S6T11 : ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบ AI มาใช้แทนเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับด้านทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>S7T9 : ให้ความรู้ประชาชนและชุมชนผ่านช่องทางที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายในเรื่องของการปรับตัวที่จะเกิดจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p> <p>S11T7 : ใช้ประชาชนหรือชุมชนในพื้นที่ที่มีความรักความหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เป็น buffer zone ต่อการขยายตัวของเมือง</p> <p>S10T6 : เติบโตบุคลากรขององค์กรรวมทั้งชุมชนให้หันมาทำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</p>	<p>W6T6 : เติบโตนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในภาคการท่องเที่ยวที่สามารถลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติลงได้</p> <p>W10T11 : จัดคอร์สอบรมให้ความรู้เจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมาย</p> <p>W3T9 : ทบทวนแผนกลยุทธ์อย่างน้อย 2 ปีครั้ง เนื่องจากปัญหาและผลกระทบโดยเฉพาะจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศรุนแรงขึ้นทุกปี</p>

บทที่ 3

แผนขององค์กร

ในบทนี้ได้กล่าวถึงแผนของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) ประกอบด้วย

1. แผนปฏิบัติราชการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)
 2. เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (END)
 3. แนวทางในการดำเนินการ (WAYS)
 4. มาตรการ/เครื่องมือ/ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANS)
 5. แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map)
 6. กรอบความเชื่อมโยงของแผน
- โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แผนปฏิบัติราชการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อ การอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ตลอดจน การจัดทำแผนปฏิบัติราชการของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570 เพื่อเสนอแนะแนวทางและกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานแก่ เจ้าหน้าที่ภายในองค์กรในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในเขต พื้นที่ป่าอนุรักษ์ จากการประมวลสถานการณ์ในอดีตและการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมในปัจจุบัน พบว่าการ อนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในอนาคตจะมีความเสี่ยงในทุกมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี รวมทั้งการเมืองและกฎหมาย การศึกษานี้ จึงให้ความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์เชิงรุกด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 รวมทั้งแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (END)

2.1 วิสัยทัศน์ (Vision)

“บริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์ให้สมดุลและยั่งยืน บนคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ภายในปี 2570”

2.2 พันธกิจ (Mission)

- 1) จัดทำแผนบริหารจัดการในพื้นที่อนุรักษ์ให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการหลักและนโยบาย ของกรม

2) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าไม้และการจัดการพื้นที่ป่าไม้อ่อนนุ่ม ในลักษณะงานสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า งานอุทยานแห่งชาติ งานอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธาร งานจัดการไฟป่า งานป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายในพื้นที่อนุรักษ์ งานควบคุมตามกฎหมายป่าไม้ และงานตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

3) สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาและวิจัยเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และงานด้านกิจกรรมชุมชนในพื้นที่อนุรักษ์

2.3 ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues) และเป้าประสงค์ (Goals)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : การจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างชาญฉลาด

เป้าประสงค์ :

1) เพื่อให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับความสมดุลของระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

2) เพื่อหยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : ศึกษาและวิจัยเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และงานด้านกิจกรรมชุมชน

เป้าประสงค์ :

1) เพื่อให้มีการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเหมาะสม ยั่งยืน เป็นธรรมและเป็นฐานการพัฒนาประเทศ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

2) พัฒนาบุคลากรเพื่อให้ระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งกระบวนกรมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

3. แนวทางในการดำเนินการ (WAYS)

การกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินการ (WAYS) ได้มาจากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ภายในและภายนอกที่มีความสำคัญ 5 อันดับแรก ด้วยเครื่องมือ TOWS Matrix เพื่อนำมาวิเคราะห์ทางเลือกเชิงกลยุทธ์ที่เป็นไปได้ และจากการวิเคราะห์ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่า มีตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ที่เอื้อต่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ซึ่งแสดงถึงองค์กรณีจุดแข็งที่สอดคล้องกับโอกาส ดังนั้น การกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน จึงมุ่งเน้น กลยุทธ์เชิงรุก และนำกลยุทธ์เชิงแก้ไข เชิงป้องกันและเชิงรับมาปรับใช้ในบางกรณี ดังตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 ความสัมพันธ์ของจุดแข็งและโอกาส จุดอ่อนและโอกาส จุดแข็งและภัยคุกคาม และจุดอ่อนและภัยคุกคามในการกำหนดกลยุทธ์

ความสัมพันธ์ของ จุดแข็งและโอกาส	กลยุทธ์เชิงรุก
<p>S6O7</p> <p>S10O1</p> <p>S10O7</p> <p>S7S12O8</p> <p>S11O1</p>	<ul style="list-style-type: none"> - นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมาใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น การมีระบบช่องทางการรับแจ้งเบาะแสเหตุการณ์การกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ พร้อมสายด่วน 24 ชม. - ร่วมกันสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกร่วมกับบุคลากรขององค์กรในการร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า - ปรับระบบการดำเนินงานการให้บริการประชาชนขององค์กรให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-services) - ให้ความรู้ผ่านช่องทางที่ที่ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น รายการวิทยุชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องการควบคุมไฟป่า - เร่งสร้างบุคลากรในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ โดยอาศัยนโยบายของภาครัฐที่มีความชัดเจนในการส่งเสริม
ความสัมพันธ์ของ จุดอ่อนและโอกาส	กลยุทธ์เชิงแก้ไข
<p>W6O10</p> <p>W10O7</p> <p>W9O1</p> <p>W3O10</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เร่งสร้างนวัตกรรมที่ทันสมัยนำมาปรับร่วมใช้กับเครือข่ายจากหน่วยงานภายนอกในการร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากร - เสริมสร้างบุคลากรให้มีความรู้ด้านกฎหมาย รวมทั้งด้านการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้กับงาน - ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายเรื่องพนักงานอัตราจ้างที่ไม่มั่นคงในหน้าที่การงาน แต่งานที่ได้รับกลับมีความเสี่ยงสูง - ทบทวนแผนยุทธศาสตร์สำนักฯ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและใช้สื่อที่คนสามารถเข้าถึงได้ง่ายในการสื่อสาร
ความสัมพันธ์ของ จุดแข็งและภัยคุกคาม	กลยุทธ์เชิงป้องกัน
<p>S6T11</p> <p>S7T9</p> <p>S11T7</p> <p>S10T6</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบ AI มาใช้แทนเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับด้านทรัพยากรธรรมชาติ - ให้ความรู้ประชาชนและชุมชนผ่านช่องทางที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายในเรื่องของการปรับตัวที่จะเกิดจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - ใช้ประชาชนหรือชุมชนในพื้นที่ที่มีความรักความหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เป็น buffer zone ต่อการขยายตัวของเมือง - เร่งสร้างบุคลากรขององค์กรรวมทั้งชุมชนให้หันมาทำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความสัมพันธ์ของจุดอ่อนและภัยคุกคาม	กลยุทธ์เชิงรับ
W6T6	- เร่งสร้างนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในภาคการท่องเที่ยวที่ทำให้สามารถลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติลงได้
W10T11	- จัดคอร์สอบรมให้ความรู้เจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมาย
W3T9	- ทบทวนแผนกลยุทธ์อย่างน้อย 2 ปีครั้ง เนื่องจากปัญหาและผลกระทบโดยเฉพาะจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศรุนแรงขึ้นทุกปี

สรุปประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ ได้ดังตารางที่ 3-2 และตารางที่ 3-3

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : การจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างชาญฉลาดประกอบด้วย 2 เป้าประสงค์ 3 ตัวชี้วัด และ 5 กลยุทธ์ รายละเอียดดังตารางที่ 3-2

ตารางที่ 3-2 สรุปเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
1. การจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างชาญฉลาด	1.1 เพื่อให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับความสมดุลของระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	1) มีป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่	1) จำแนกพื้นที่ป่าไม่เพื่อการบริหารจัดการในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม 2) มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้มากขึ้น
	1.2 เพื่อหยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของชาติอย่างมีประสิทธิภาพ	1) การกระทำผิดเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ลดลง (เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง) 2) จำนวนพื้นที่กันชนในรอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง อย่างน้อยปีละ 1 แห่ง	1) เร่งสร้างบุคลากรในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ โดยอาศัยนโยบายของภาครัฐที่มีความชัดเจนในการส่งเสริม 2) หยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้ในที่ดินป่าไม้ของรัฐทุกรูปแบบให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานที่ชัดเจน 3) พัฒนาการจัดการสัตว์ป่าทั้งระบบรวมทั้งแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับสัตว์ป่าอย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : ศึกษาและวิจัย เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และงานด้านกิจกรรมชุมชน ประกอบด้วย 2 เป้าประสงค์ 3 ตัวชี้วัด และ 4 กลยุทธ์ รายละเอียดดังตารางที่ 3-3

ตารางที่ 3-3 สรุปเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
2. ศึกษาและวิจัย เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และงานด้านกิจกรรมชุมชน	2.1 เพื่อให้มีการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเหมาะสม ยั่งยืน เป็นธรรมและเป็นฐานการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน	1) ประชาชนและนักท่องเที่ยวมีความเชื่อมั่นต่อการใช้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 2) จำนวนองค์ความรู้ งานวิจัยด้านการอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่าเพิ่มขึ้น อย่างน้อย 1 องค์ความรู้/งานวิจัยต่อปี	1) พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์และการตลาดเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้อย่างเหมาะสม 2) เสริมสร้างบุคลากรให้มีความรู้ด้านกฎหมาย รวมทั้งด้านการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้กับงาน
	2.2 พัฒนาศูนย์ข้อมูลเพื่อให้ระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน	1) จำนวนหมู่บ้านที่ประชาชนสามารถอยู่อาศัยและทำกินได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพิ่มขึ้นหรือไม่น้อยกว่าเดิม (เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ย 3 ปี ย้อนหลัง)	1) ฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ให้มีความสมบูรณ์โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการฟื้นฟูอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงานต่อสาธารณชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 2) ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทและหน้าที่ของทุกภาคส่วนให้มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วม รวมทั้งรับผิดชอบในการอนุรักษ์ การจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

4. มาตรการ/เครื่องมือ/ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANS)

จากประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและกลยุทธ์ที่ได้จากข้อ 3.3 สามารถนำมาจัดทำแผนงาน/โครงการในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ โดย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 มีจำนวน 6 แผนงาน 6 โครงการ/กิจกรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 มีจำนวน 4 แผนงาน 4 โครงการ/กิจกรรม

ตามตารางที่ 3 - 4 และ 3 - 5

ตารางที่ 3-4 แผนงาน โครงการ/กิจกรรม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1		การจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างชาญฉลาด						
เป้าประสงค์ที่ 1.1		เพื่อให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับความสมดุลของระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน						
กลยุทธ์ที่ 1.1.1		จำแนกพื้นที่ป่าไม้เพื่อการบริหารจัดการในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม						
แผนงานที่ 1.1.1.1		จัดทำแผนที่แสดงแนวเขตป่าอนุรักษ์ที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสากล						
โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายปี พ.ศ.					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
จัดทำแผนที่แสดงแนวเขตป่าอนุรักษ์ที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน	มีแผนที่แสดงแนวเขตป่าอนุรักษ์ที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ	ร้อยละความสำเร็จของการจัดทำแผนที่แสดงแนวเขตป่าอนุรักษ์ที่มีมาตรฐาน (ร้อยละ)	50	100	-	-	-	ส่วนอนุรักษ์และป้องกันทรัพยากร
แผนงานที่ 1.1.1.2		การฟื้นฟูพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศ						
โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายปี พ.ศ.					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
การฟื้นฟูพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างยั่งยืน	พื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้รับการปลูกฟื้นฟูเพิ่มขึ้น	พื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ได้รับการปลูกฟื้นฟูเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับพื้นที่ (ร้อยละ)	5	8	10	12	15	ส่วนฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์
กลยุทธ์ที่ 1.1.2		มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้มากขึ้น						
แผนงานที่ 1.1.2.1		จัดทำแพลตฟอร์มเพื่อลดความเสี่ยงและความสูญเสียจากภัยธรรมชาติ						
โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายปี พ.ศ.					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
พัฒนาและประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อลดความเสี่ยงและความสูญเสียจากภัยธรรมชาติ	เพื่อนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ	ร้อยละความสำเร็จของการจัดทำแพลตฟอร์ม (ร้อยละ)	50	100	-	-	-	ศูนย์ปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศ
เป้าประสงค์ที่ 1.2		เพื่อหยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของชาติอย่างมีประสิทธิภาพ						
กลยุทธ์ที่ 1.2.1		เร่งสร้างบุคลากรในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่โดยอาศัยนโยบายของภาครัฐที่มีความชัดเจนในการส่งเสริม						
แผนงานที่ 1.2.1.1		ส่งเสริมบุคลากรในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังรักษาทรัพยากรธรรมชาติ						
โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายปี พ.ศ.					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
ปลูกจิตสำนึกของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่โดยไม่มีผิดกฎหมาย	เพื่อปลูกจิตสำนึกของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่	จำนวนหมู่บ้านที่ประชาชนสามารถอยู่อาศัยและทำกินได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย (ชุมชน)	10	20	30	40	50	ส่วนประสานความร่วมมือ

กลยุทธ์ที่ 1.2.2	หยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้ในที่ดินป่าไม้ของรัฐทุกรูปแบบให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานที่ชัดเจน								
แผนงานที่ 1.2.2.1	ระงับยับยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้และการครอบครองพื้นที่ป่าไม้โดยผิดกฎหมาย								
โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายปี พ.ศ.					ผู้รับผิดชอบ	
			66	67	68	69	70		
การระงับยับยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้และการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ การครอบครองพื้นที่ป่าไม้โดยผิดกฎหมาย ให้พื้นที่ป่ากลับมาเป็นพื้นที่ของรัฐ	เพื่อระงับยับยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้และการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ การครอบครองพื้นที่ป่าไม้ การครอบครองพื้นที่ป่าไม้โดยผิดกฎหมาย	การกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ลดลง (เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง) (ร้อยละ)	ร้อยละ 5	ร้อยละ 5	ร้อยละ 5	ร้อยละ 5	ร้อยละ 5	ส่วนอุทยานแห่งชาติ/กลุ่มกฎหมาย	
กลยุทธ์ที่ 1.2.3	พัฒนาการจัดการสัตว์ป่าทั้งระบบ รวมทั้งแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับสัตว์ป่าอย่างเป็นรูปธรรม								
แผนงานที่ 1.2.3.1	พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสัตว์ป่าที่ออกนอกพื้นที่สร้างผลกระทบต่อชุมชนและประชาชนบริเวณโดยรอบพื้นที่								
โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายปี พ.ศ.					ผู้รับผิดชอบ	
			66	67	68	69	70		
เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสัตว์ป่าออกนอกพื้นที่ที่สร้างผลกระทบต่อประชาชน	เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสัตว์ป่าออกพื้นที่ที่สร้างผลกระทบต่อประชาชน	จำนวนกักขังในรอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับสัตว์ป่า (แห่ง)	1	1	1	1	1	ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า	

ตารางที่ 3-5 แผนงาน โครงการ/กิจกรรม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2	ศึกษาและวิจัยเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และงานด้านกิจกรรมชุมชน							
เป้าประสงค์ที่ 2.1	เพื่อให้มีการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเหมาะสม ยั่งยืน เป็นธรรมและเป็นฐานการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน							
กลยุทธ์ที่ 2.1.1	พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์และการตลาดเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้อย่างเหมาะสม							
แผนงานที่ 2.1.1.1	ใช้แนวทางการบริหารจัดการเชิงพื้นที่เกี่ยวกับการตอบแทนคุณระบบนิเวศ (PES)							
โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายปี พ.ศ.					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
ประเมินมูลค่าการให้บริการของระบบนิเวศ โดยวิเคราะห์การกระจายผลประโยชน์และค่าใช้จ่าย วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ศึกษามูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ	เพื่อสร้างเครื่องมือกลไกที่ใช้เป็นแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากร	ร้อยละความสำเร็จของการจัดทำเครื่องมือกลไกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ (ร้อยละ)	20	50	100	-	-	กลุ่มงานวิชาการ

กลยุทธ์ที่ 2.1.2	เสริมสร้างบุคลากรให้มีความรู้ด้านกฎหมาย รวมทั้งด้านการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้กับงาน							
แผนงานที่ 2.1.2.1	พัฒนาระบบบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีธรรมาภิบาล							
โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายปี พ.ศ.					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
จัดคอร์สอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคลากรทุกระดับในการบังคับใช้กฎหมาย	ร้อยละของบุคลากรมีความรู้เพิ่มมากขึ้นก่อนได้รับการอบรม (ร้อยละ)	80	80	80	80	80	ส่วนวิชาการ
เป้าประสงค์ที่ 2.2	พัฒนาบุคลากรเพื่อให้ระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน							
กลยุทธ์ที่ 2.2.1	ฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ให้มีความสมบูรณ์โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการฟื้นฟูอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีการติดตาม ประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงานต่อสาธารณะบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน							
แผนงานที่ 2.2.1.1	สร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ต่อการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอย่างสมดุล							
โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายปี พ.ศ.					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อลดความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งเพิ่มช่องทางสื่อสาร	เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้	จำนวนชุดข้อมูล/สื่อองค์ความรู้ที่ผลิตได้ต่อปี รวมทั้งช่องทางสื่อสารเพิ่มขึ้น	2	2	2	2	2	ส่วนฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์
กลยุทธ์ที่ 2.2.2	ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทและหน้าที่ของทุกภาคส่วนให้มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วม รวมทั้งรับผิดชอบในการอนุรักษ์ การจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน							
แผนงานที่ 2.2.2.1	บริหารจัดการองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ การจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้							
โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมายปี พ.ศ.					ผู้รับผิดชอบ
			66	67	68	69	70	
จัดอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนที่ถูกต้องในการป้องกันแก้ไขปัญหาการจัดการไฟป่า และการรองรับการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	เพื่อให้ชุมชนสามารถปรับตัวได้ต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	จำนวนผู้เจ็บป่วยและเสียชีวิตจากระบบทางเดินหายใจลดลง หรือไม่เพิ่มขึ้น (เทียบจาก 3 ปีย้อนหลัง)	ร้อยละ5	ร้อยละ5	ร้อยละ5	ร้อยละ5	ร้อยละ5	ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟป่า

5. แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map)

ผู้ศึกษาได้จัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map) ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชโดยกำหนดเป้าประสงค์ในแต่ละมิติ ตามกรอบการประเมินผลการพัฒนาการปฏิบัติราชการ ในแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) จำแนกเป็น 4 มิติ ตามแผนภาพที่ 3-1

วิสัยทัศน์		
“บริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์ให้สมดุลและยั่งยืน บนคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ภายในปี 2570”		
ประเด็นยุทธศาสตร์	1.การจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างชาญฉลาด	2. ศึกษาและวิจัย เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และงานด้านกิจกรรมชุมชน
ประสิทธิผล	R1 เพื่อให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับความสมดุลของระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	
คุณภาพการให้บริการ	S1 เพื่อให้มีการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเหมาะสม ยั่งยืน เป็นธรรมและเป็นฐานการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน	
ประสิทธิภาพ	M1 เพื่อหยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของชาติอย่างมีประสิทธิภาพ	
การพัฒนาศักยภาพ	C1 พัฒนาศักยภาพเพื่อให้ระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน	

แผนภาพที่ 3-1 แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map) ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์)
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

6. กรอบความเชื่อมโยงของแผน

ตารางที่ 3-6 ความเชื่อมโยงของแผนปฏิบัติการสำนักสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

วิสัยทัศน์ “บริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์ให้สมดุลและยั่งยืน บนคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ภายในปี 2570”																		
ประเด็นยุทธศาสตร์	1.การจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างชาญฉลาด					2. ศึกษาและวิจัย เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และงานด้านกิจกรรมชุมชน												
เป้าประสงค์	1.1 เพื่อให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับความสมดุลของระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน		1.2 เพื่อหยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของชาติอย่างมีประสิทธิภาพ			2.1 เพื่อให้มีการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเหมาะสม ยั่งยืน เป็นธรรมและเป็นฐานการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน			2.2 พัฒนาศูนย์บริการเพื่อให้ระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน									
กลยุทธ์	1.จำแนกพื้นที่ป่าไม้เพื่อการบริหารจัดการในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม		2. มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้มากขึ้น		3.เร่งสร้างบุคลากรในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ โดยอาศัยนโยบายของภาครัฐที่มีความชัดเจนในการส่งเสริม		4. หยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้ในที่ดินป่าไม้ของรัฐทุกรูปแบบให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานที่ชัดเจน		5.พัฒนาการจัดการสัตว์ป่าทั้งระบบ รวมทั้งแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับสัตว์ป่าอย่างเป็นรูปธรรม		6.พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์และการตลาดเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้อย่างเหมาะสม		7.เสริมสร้างบุคลากรให้มีความรู้ด้านกฎหมายรวมทั้งด้านการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้กับงาน		8.พื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ให้มีความสมบูรณ์โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการฟื้นฟูอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงานต่อสาธารณชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน		9.ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทและหน้าที่ของทุกภาคส่วนให้มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมรวมทั้งรับผิดชอบในการอนุรักษ์ การจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน	
แผนงาน	1.จัดทำแผนที่แสดงแนวเขตป่าอนุรักษ์ที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสากล	2.การฟื้นฟูพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนำเวศ	3.จัดทำแพลตฟอร์มเพื่อลดความเสี่ยงและความสูญเสียจากภัยธรรมชาติ	4.ส่งเสริมบุคลากรในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังรักษาทรัพยากรธรรมชาติ	5.ระงับยับยั้งการบุกรุกทำลายป่าไม้และการครอบครองพื้นที่ป่าไม้โดยผิดกฎหมาย	6.พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการคัดสรรสัตว์ป่าที่ออกนอกพื้นที่สร้างผลกระทบต่อชุมชนและประชาชนบริเวณโดยรอบพื้นที่	7.ใช้แนวทางการบริหารจัดการเชิงพื้นที่เกี่ยวกับการตอบสนองคุณระบบนิเวศ (PES)	8.พัฒนาระบบบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีธรรมาภิบาล	9.สร้างกระบวนการใหม่ต่อการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอย่างสมดุล	10.บริหารจัดการองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ การจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้								

บทที่ 4

ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปใช้

ผลจากการศึกษาและจัดทำแผนปฏิบัติการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 – 2570) ในครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนี้

1. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : การจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างชาญฉลาด

1.1 สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต้องให้ความสำคัญกับการจำแนกพื้นที่ป่าไม้เพื่อการบริหารจัดการในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ป่าไม้ในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม

1.2 ต้องมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้มากขึ้น อาทิ การพัฒนาและประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อลดความเสี่ยง และความสูญเสียจากภัยธรรมชาติ

1.3 เร่งสร้างบุคลากรในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ โดยอาศัยนโยบายของภาครัฐที่มีความชัดเจนในการส่งเสริม

1.4 หักยุดั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้ในที่ดินป่าไม้ของรัฐทุกรูปแบบให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานที่ชัดเจน

1.5 พัฒนาการจัดการสัตว์ป่าทั้งระบบ รวมทั้งแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับสัตว์ป่าอย่างเป็นรูปธรรม โดยการปลูกจิตสำนึกของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ โดยไม่ผิดกฎหมาย

2. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : ศึกษาและวิจัย เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และงานด้านกิจกรรมชุมชน

2.1 พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์และการตลาดเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ที่เหมาะสม โดยประเมินมูลค่าการให้บริการของระบบนิเวศ โดยวิเคราะห์การกระจายผลประโยชน์และค่าใช้จ่าย วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ศึกษามูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ

2.2 เสริมสร้างบุคลากรให้มีความรู้ด้านกฎหมาย รวมทั้งด้านการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้กับงาน เพื่อรองรับการขยายกิจการบุกรุกทำลายป่า โดยการจัดคอร์สอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.3 พื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ให้มีความสมบูรณ์โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการฟื้นฟูอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีการติดตาม ประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงานต่อสาธารณะบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน สนับสนุน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อลดความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งเพิ่มช่องทางสื่อสาร

2.4 ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทและหน้าที่ของทุกภาคส่วนให้มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วม ทั้งรับผิดชอบในการอนุรักษ์ การจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน โดยจัดอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนที่ถูกต้องในการป้องกันแก้ไขปัญหาการจัดการไฟป่า และการรองรับการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 2565. **ค่านิยมองค์กร** . สืบค้น 15 มีนาคม 2566, จาก <http://portal.dnp.go.th/Content?contentId=21>
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 2565. **โครงสร้าง** . สืบค้น 15 มีนาคม 2566, จาก <http://portal.dnp.go.th/Content?contentId=22>
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 2565. **ประเด็นยุทธศาสตร์** . สืบค้น 15 มีนาคม 2566, จาก <http://portal.dnp.go.th/Content?contentId=7>
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 2565. **วิสัยทัศน์/พันธกิจ**. สืบค้น 15 มีนาคม 2566, จาก <http://portal.dnp.go.th/Content?contentId=20>
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2550. **ประวัติความเป็นมา**. สืบค้น 28 กุมภาพันธ์ 2566, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2566. **แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2566 – 2570**. สืบค้น 15 มีนาคม 2566, จาก <http://onep.go.th/book/environment-plan-2566-2570>
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2566. **รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2565 (ฉบับ infographic)**. สืบค้น 2 มีนาคม 2566, จาก <https://www.onep.go.th/book/info-soe65/>
- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์). 2566. **โครงสร้างหน่วยงาน**. สืบค้น 2 มีนาคม 2566, จาก <http://paro12.dnp.go.th/paro12/index.php/2020-06-03.html>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรื. 2566. **(ร่าง) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ**. สืบค้น 5 มีนาคม 2566, จาก <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2023/01/nsc-policy-66-70.pdf>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2561. **ยุทธศาสตร์ชาติ**. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก http://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_PlanOct2018.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 – 2570)** สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก http://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_Final.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2566. **(ร่าง) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2566 – 2580)(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)** สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก http://n-scr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2022/12/NS_file-23NS-261265.pdf

ภาคผนวก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสอบถามการให้น้ำหนักคะแนน

ตอนที่ 1 การกำหนดน้ำหนักคะแนนของการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายในด้วย McKinsey 7'S Framework

ขอให้ท่านผู้ตอบแบบสอบถามโปรดให้ค่าน้ำหนักคะแนนในแต่ละหัวข้อทั้ง 7 หัวข้อ รวมคะแนนทั้งหมด 100 คะแนน

ประเด็นการวิเคราะห์	ค่าน้ำหนักคะแนน
1. Structure	
2. Strategy	
3. System	
4. Style	
5. Staff	
6. Skills	
7. Shared values	
รวมคะแนนทั้งหมด	100

ตอนที่ 2 การกำหนดน้ำหนักคะแนนของการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอกด้วย PESTEL

ขอให้ท่านผู้ตอบแบบสอบถามโปรดให้ค่าน้ำหนักคะแนนในแต่ละหัวข้อทั้ง 6 หัวข้อ รวมคะแนนทั้งหมด 100 คะแนน

ประเด็นการวิเคราะห์	ค่าน้ำหนักคะแนน
P : (Political)	
E : (Economic)	
S : (Social)	
T : (Technology)	
E : (Environmental)	
L : (Legal)	
รวมคะแนนทั้งหมด	100

ตอนที่ 3 การกำหนดค่าระดับคะแนนผลลัพธ์ที่ได้จากการทำ SWOT Analysis ที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องค่าระดับคะแนนในแต่ละหัวข้อ โดยให้เป็นลำดับคะแนน

ดังนี้

“5” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสำนักฯ มากที่สุด

“4” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสำนักฯ มาก

“3” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสำนักฯ ปานกลาง

“2” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสำนักฯ น้อย

“1” คะแนน หมายถึง ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสำนักฯ น้อยที่สุด

หัวข้อ	ประเด็น	ค่าระดับคะแนน				
		1	2	3	4	5
S1	มีโครงสร้างชัดเจน มีกฎหมายรองรับ					
S2	มีการมอบอำนาจในการปฏิบัติงานหรือผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน					
S3	มีการระบุภารกิจของหน่วยงานและอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน					
S4	มีแผนกลยุทธ์ที่ถ่ายทอดมาจากยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทฯ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 แผนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
S5	มีกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรีระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน					
S6	มีระบบช่องทางการรับแจ้งเบาะแสเหตุการณ์กระทำผิดกฎหมายป่าไม้ พร้อมสายด่วน					
S7	ให้บริการและถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ รายการวิทยุชุมชน					
S8	มีการมอบอำนาจในการบริหารงานที่ชัดเจน					
S9	ผู้บริหารให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงาน					
S10	บุคลากรส่วนใหญ่มี mindset ที่ดีต่อการปฏิบัติงานและมีใจในการให้บริการ					
S11	บุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีจิตใจรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่					
S12	บุคลากรมีองค์ความรู้เฉพาะด้านของตนเองเป็นอย่างดี เช่น การควบคุมไฟฟ้า					
S13	มีการกำหนดค่านิยมที่ชัดเจนซึ่งเป็น Core values ของบุคลากร					
W1	โครงสร้างเป็นตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการซึ่งปรับเปลี่ยนยาก					
W2	ขาดการถ่ายทอดแผน และประชาสัมพันธ์แผนลงสู่เจ้าหน้าที่ในองค์กร					
W3	ขาดการทบทวนแผนให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง					
W4	ระบบการทำงานบางระบบยังมีความไม่เสถียร ต้องมีการกำหนดผู้ควบคุมดูแลที่ชัดเจน					
W5	ยังขาดความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ					
W6	ให้ความสำคัญไปกับการใช้เทคโนโลยีมากกว่าการพัฒนาวัฒนธรรมของตนเอง					

หัวข้อ	ประเด็น	ค่าระดับคะแนน				
		1	2	3	4	5
W7	การบังคับบัญชาที่มีลำดับชั้นหลายลำดับชั้น ทำให้ขาดความยืดหยุ่น และสิ้นเปลืองเวลา					
W8	ขาดแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน					
W9	บุคลากรส่วนใหญ่เป็นพนักงานอัตราจ้าง ไม่มีความมั่นคงทางหน้าที่การงาน					
W10	บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดการเรียนรู้และความเชี่ยวชาญในข้อกำหนด					
W11	ขาดการถ่ายทอดและการกำหนดพฤติกรรมเฉพาะแต่ละค่านิยมอย่างเป็นรูปธรรม					
O1	ภาครัฐมีความชัดเจนเชิงนโยบายในการส่งเสริม BCG Model					
O2	การท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติสามารถสร้างรายได้และเกิดการจ้างงานให้กับคนในพื้นที่และประเทศ					
O3	ข้อกำหนดทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น CITES ทำให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศมีความเข้มงวดเพิ่มมากขึ้น					
O4	กระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยมีการตื่นตัวที่สูงขึ้น					
O5	หน่วยงานต่างๆ เช่น ท้องถิ่น NGOs สื่อสารมวลชน มีความใส่ใจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น					
O6	การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า					
O7	การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมาใช้ในการปฏิบัติงานในการเพิ่มพื้นที่ป่า และติดตามการบุกรุกพื้นที่					
O8	ความรวดเร็วของสื่อสารมวลชนทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศรวมทั้งโซเชียล ทำให้คนมีความหวาดกลัวต่อการทำผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
O9	วิถีการปฏิบัติงานรูปแบบใหม่ (New normal) สร้างโอกาสในการเกิดนวัตกรรม					
O10	การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย ทำให้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้นและรวดเร็วขึ้น					
O11	ความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมกลายเป็นบรรทัดฐาน (Norm) ใหม่					
O12	กระบวนการร่างกฎหมายเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น					
T1	นโยบายของรัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมากกว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวมากกว่าคุณภาพของนักท่องเที่ยว					
T2	ปัญหาด้านความมั่นคงในบางพื้นที่ ทำให้เจ้าหน้าที่อาจไม่สามารถเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ได้					
T3	ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองภายในทำให้การดำเนินนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ต่อเนื่อง					
T4	ผู้ประกอบการยังมุ่งผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมากกว่าการอนุรักษ์					
T5	ปัญหาด้านการเพิ่มขึ้นของประชากร และเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้การบุกรุกป่าเพิ่มขึ้น					

หัวข้อ	ประเด็น	ค่าระดับคะแนน				
		1	2	3	4	5
T6	การเติบโตของเศรษฐกิจบริการและการท่องเที่ยวทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
T7	การขยายตัวของเมือง (Urbanisation) ทำให้พื้นที่ธรรมชาติลดลงและเสื่อมโทรมลง					
T8	ข่าวปลอมทำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
T9	ปัญหาและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานภายในพื้นที่ เช่น การควบคุมไฟป่าที่เพิ่มมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อระบบน้ำขึ้นทุกปี					
T10	ผลกระทบจากการเผาป่าซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในพื้นที่โดยตรง เกิดการเจ็บป่วยในระบบทางเดินหายใจเพิ่มมากขึ้น					
T11	การละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม					
T12	กฎหมายสิ่งแวดล้อมไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายจักกฤช สิงห์ธนสาร
วัน เดือน ปีเกิด	5 ธันวาคม พ.ศ. 2514
การศึกษา	ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาเอก พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ประวัติการทำงาน	- หัวหน้าสถานีควบคุมไฟฟ้าจังหวัดนครสวรรค์ - หัวหน้าสถานีควบคุมไฟฟ้าห้วยขาแข้ง - ผู้อำนวยการส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟฟ้า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ตำแหน่งปัจจุบัน	เจ้าพนักงานป่าไม้อาวุโส